

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A gyöngyösi orth. hitközség sajtó-előimádkozói állásra pályázatot hirdet. Fizetés megegyezés szerint. Utiköltség csak a megválasztottnak térítetik meg. Csakis teljesen megfelelő egyének pályázzanak. A pályázatban igény, kor, családtagok száma és képzés megjelölendő. Aki már Rajs-hasonóra jöhet, előnyben részesül.

Herrmann Miksa hitk. elnök.

Grósz I. József budai orthodox rabbi úr felügyelete alatt **kóser** **tajborok és édes csemegeborok** kicsinyben és nagyban, házhoz szállítva legolcsóbban **Fahn Fülöp** borkereskedő II. Margit-körút 3. Telefon: 53-4-81.

Hartmanné S. Sarolta okl. tanítónő
német nyelvű gyermekfoglalkoztatója.
SPIELSCHULE

3-6 évesek részére, fél v. egész napra. Szigoruan vallásos nevelés, Testedző, ritmikus torna. Naponta séta, játék és szórakoztató foglalkoztatás. Iskolás gyermekek részére előkészítés és korrepetálás okl. tanerőkkel Kivánatra a távolabbi lakó gyermekek kísérőteréről gondoskodunk. Tágas, napos helyiségek. Beiratás naponta d. e. 9-1-ig. VII., Klauzál-tér 16. II. emelet.

Finom férfi és női szövetek

legnagyobb választékban, pontos és szolid kiszolgálásban kaphatók
Konkurrencia nélküli árak!
Szabad megtekintés!
Vásárlási kényeszer nélkül!
Vogelmann Móric
Bratislava, Széplak-u. 23.

Dr. Frenkel Bernát vallás tanár zsidó nevelőintézete

Internátus 6-14 éves fiúk és lányok és nagyobb lányok részére, kertes villában VII. Stefánia-út 67. sz. a. minden típusú iskola közelében. Egész és fél bennlakás. Meghitt zsidó családi otthon. Gondos nevelés. Héber és modern nyelvek. Prospektus díjmentesen. Telefon: 96-4-95.

Neuvirth Testvérek

óras és ékszerészek
BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brilláns, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menórák, serleg, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely. Brilláns, arany és ezüst beváltás.
SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

Sziklás féle KERTI ISKOLA Nyilv. ELEMÍ

INTERNÁTUS

VII. DAMJANICH U. 16
Telefon: 33-0-84. Prospektus.

középiskolásoknak is. Német nyelvű játszótthon idegen nyelvek, zene, korrepetálás. Saját uzoda, jég és rődi pályák, asztali tenisz stb. Szabad kert-használat a beiratkozás napjától. Rituális elátás.

Hirdetmény

A IX., Tompa-utcai talmudtóra templomegyesület üléseinek bérbeadása szeptember 3-án megkezdődött. Bérbeadás ideje péntek d. u. kivételével, d. e. s. d. u. Régi bérlok elővételi jogait szeptember 11-ig gyakorolhatják. Templomegyesületünk a nagy ünnepekre és egész éven át a közkedvelt, szép- és igen kellemes hangú jánoshalmi Oesterreicher kántort szerződtette.

A IX., Tompa-utcai templomegyesület vezetője nevében:

Dr. Fülöp Gyula elnök.

Idősebb férfiak és nők bensőséges családi otthon

ta'álnak Krausz Mór orth. kóser Park-penziójában. Ugyanott napi penzió P 4-ért. Buda legszebb helyén magas fokú klimatikus gyógyhe y. Komfortos szobák.

I., Torbágyi-ut 110. Tel.: 65-2-75.
Az 59-es végállomástól pár perc.

Apró hirdetések

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

UJ ORTH. VENDÉGLŐ BÉKÉSCSABÁN. Izletes, olcsó házikoszt. Meleg ételek egész nap. Jakobovics vendéglő (volt Fränkel-vendéglő) Békéscsaba, Andrassy-út 17.

ORTHODOX családnál 2-3 diák (leány) teljes ellátást kaphat. Vajda, Dohány ucca 28.

SZIGORUAN vallásos házból keresek perfekt főző leányt. Varráshoz értő előnyben. Pótl-malom, Tét (Győr m)

INTELLIGENS talmid-chóchom 70-80 P havi díjazásért melamed-állásra ajánlközik. Rosenberg Z., Mád.

ÜGYES, gyorskezü manikűr- és hölgyfodrásznőt, önálló munkaerőt, orthodox ellátással vidékre keresek, „Amikorra kisfiam megszületik“.

SUCHE streng religiöses Mädchen, dass die deutsche Sprache mächtig ist, zu zwei Kindern. Wer gut kochen und nähen kann, wird bevorzugt. Eugen Herzog, Vrbové 37. (S'ovakei.)

TEMPLOMÜLÉS! Elsőrendű férfiülés a Kazinczy-templomban Rajs-hason- és Jajm-kipürre bérbeadó. Cim a kiadóban.

AZONNALI BELÉPÉSRE keresek jó házból való ügyes fiút tanoncnak vegyeskereskedésembe. Szlovákul beszélő előnyben részesül. Fischer József, Gula (Szlovenszkó).

KELLEMESHANGU előimádkozó, ki sachsist és műsáft vállaj szerény igényvel állást keres. „Baal Tokéa“ jelige.

KERESEK szigoruan vallásos házamba, azonnali belépésre, jó családból való, főzni tudó, a háztartás többi ágában is jártas gyermekszertő leányt. Minde-nes leány van. Fizetési igény megjelölendő. Lessinger Emilné, Rum (Vasm)

KAZINCZY-UTCAI templomban elsőosztályú férfi-női ülés főünnepekre bérbeadó, esetleg eladó. Adler, Eötvös utca 43.

INTELLIGENS NEVELŐT keresek 2 tízéves fiú mellé. Az illetőnek chümis-rasit, gemöre-tajszeleszt és t'nacht, valamint az első polgárit kell tanfania. Feltétlen joré somájim legyen. Lakás, ellátás természetben. Családtagnak tekintetik. Fizetés megegyezés szerint. Ajánlatok írásban, esetleg bizonyítványmásolatokkal küldendők. Iczkovits Sándor, Békéscsaba.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kulföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Frankl Adolf elnök, felsőházi tag
nyilatkozata az aktuális zsidó kérdésekről

Az ujesztendő küszöbén időszerűnek tartottuk a magyar orthodoxia nagyevű vezérét felkeresni, hogy nyilatkozzék a Zsidó Ujság útján a zsidóság egyes aktuális kérdéseiről az orth. nyilvánosság számára. Frankl Adolf az ő ismert, lebilincselő kedveségével a legnagyobb készséggel állt rendelkezésünkre s értékes nyilatkozatait az alábbiakban adjuk:

— Hogyan látja elnök úr a magyar zsidóság politikai helyzetét? — volt az első kérdésünk.

— A hazai zsidóságra az elmúlt esztendőben a legmegnyugtatóbb az a nyilatkozat volt, amelyben a miniszterelnök a töle megszokott férfias őszinteséggel és nyíltsággal, nyomban első parlamenti felszólalásában tisztázta a zsidókérdésben vallott álláspontját. Akkori kijelentését azóta ténykedésével is igazolta: távol tart hazánktól minden szélsőséges, jobboldali agitációt. Így legutóbb rendeletileg tiltotta be a honkeresztet jelvényt is. Az események teljesen igazolták felsőházi felszólalásomnak idevonatkozó részét. A józan, békés magyar nép teljes ismerésére vall a miniszterelnöknek az a bölcs példázata is, amelyet a német viszonyok kopirozására nézve az ideplántált narancsfa biztos elsovadásáról mondott.

— Milyen megértéssel viseltetik a kormányzat a zsidóság vallási vonatkozású kérdéseivel szemben?

— A legteljesebb megértéssel! Konzervatív felfogásához híven, a lehetőség szerint igyekszik teljesíteni a költségvetési zsidóságnak a vallás mélyítésére vonatkozó jogos kívánságait. Így ebben az évben járult hozzá kérésünkre az illetékes vallásminisztérium ahhoz, hogy az izraelita vallású elemi iskolák növendékei a szombat délelőtti t'entiszteleten résztvehessenek. A honvédelmi minisztérium pedig két héttel ezelőtt kiadott

rendeletében a katonai szolgálatot teljesítő zsidó vallású legénység számára tett nagyjelentőségű könnyítéseket a szombat megtarthatása tekintetében. Ugyanebben a rendeletben megújította azt a két év előtti rendelkezését is, hogy a rituális ellátást igénylőknek a táppénzt készpénzben kell kiízetni.

— Az illetékes kormányzati tényezők igaz bölcseséggel felfismerik, hogy minden olyan kérésünkkel, amelyet a zsidó állampolgárok vallásosabbá tételére előterjesztünk, egyben eminnens átlami közérdeket is szolgálunk, mert köztudomású hogy a hívő egyén egyszersmind a legmegbízhatóbb állampolgár is. Már pedig a mai nyugtalanító időkben a legfontosabb államérdek is a megbízható — tehát vallásos — állampolgárok számát fokozottan növelni. Őszinte meggyőződés, hogy az illetékes körök ezt a szempontot fogják szem előtt tartani a vasárnapi munkaszünet és az országos- és helyi választások újabb rendezéséről készülő új törvényjavaslat tárgyalásánál is és hogy komoly figyelemre fogják méltatni azokat a javaslatokat, melyeket központi irodánk az orth. zsidó kereskedők vállalási és gazdasági érdekeinek megóvása és összeegyeztetése céljából előterjesztett.

— A súlyos gazdasági válság hogyan jelentkezik a hitközségi életben?

— A legfájdalmasabb zavarokat okozza. Sajnos, hogy a hitközségek, elsősorban a funkcionáriusok javadalomszökkentésével próbálják a költségvetési egyensúlyt biztosítani. Ez a legigazságtalanabb a tisztviselőkkel szemben és leghelytelenebb a hitközségek vallási rendeltetése szempontjából is. Köztudomású ugyanis, hogy az alkalmazottak eddig is csak a legszűkebben, igen nagy nélkülözések között tudtak megélni szerény javadalmaikból. A javadalom-

csökkentések pedig egyenesen a létminimumot támadják meg. Ez azonban a hitközségek vallási életére is igen káros kihatással van, mert a rendkívüli gondokkal küzdő vallási funkcionárius sokszor képtelenné válik a reá bízott nagyhorderejű vallási feladat kielégítő teljesítésére. Tudom ugyan, hogy a mai súlyos gazdasági viszonyok között a tagokra rendkívüli teherként nehezednek a hitközség fenntartásával járó hozzájárulások, ám a hitű zsidó mindenkor erején felül áldozott a hitéletért. A Mindenható bizonyára sokszorosan megtéríti majd a súlyos áldozatokat az elkövetkezendő szebb és boldogabb újesztendőben.

— A hitközségek belső nyugalma miatt milyen a helyzet?

— Általánosságban kielégítő. Ez ugyan nem jelenti azt, hogy néhány hitközség belületében kisebb-nagyobb sűrűlódások nem fordulnak elő, azonban minden erőnk és hatalmunk meg van ahhoz, hogy a felbukkanó viszálykodásokat kellő korlátok közé szorítsuk. A zsidóság mai súlyos helyzete mindenesetre a belső béke és összetartás rendkívüli fontosságára int! Egyébként az állandóan szaporodó ügyek az élelnek és eleven hitközségi élet kifejezői... Központi irodánktól mindig újabb és újabb feladatok megoldását kívánják, s részben ez is magyarázata annak, hogy most sokkal több a dolgunk mint amikor a régi Magyarország összes hitközségeinek ügyeit kellett intéznünk.

— Az orth. ifjúság helyzetéről mi a véleménye Méltóságodnak?

— A mai súlyos idők sajnálatosan az orth. ifjúságot sújtják a legközvetlenebbül. Különösen a volt jesivanövendékek számára szinte megoldhatatlan probléma az életben való elhelyezkedés. De azért kérem őket: ne csüggedjenek! Szenteljék ifjúságukat továbbra is a Tórának, mert ez a mi életető elemünk! Egyébként

szomorú elégtétel a mi ifjúságunk számára, hogy csaknem ugyanolyan nehezen találják meg existenciájukat a diplomás ifjak is, vagy azok, akiknek a pályaválasztás útjában a vallásos életmód nem szab korlátot. Mindenesetre az orth. munkaadóknak elsősorban a vallásos ifjakkal szemben vannak kötelességek. Az

idők remélt javulása bizonyára itt is orvosolást hoz majd.

— Hogyan látja elnök úr a német zsidók helyzetét?

— A Mindenhatótól várjuk az ő soruk jobbrafordulását is. Mert helyzetük sajnós igen nehéz. De nem először sanyargatják a zsidóságot. Az elnyomatás mindenkor fájdalmas és keserves volt.

Azonban a történelemben már sokszor bizonyult be, hogy a sanyargatások és megalázások mulandók, de — Izráel örök. „B'chol dajr vodajr ajmdim olénu l'chálajszénú v'hakódajš bórüch hí maczllénu mljódóm.”

— Elsősorban német hittestvéreinknek s velük együtt mindannyiunknak boldog újesztendőt *ישנה נאוה וישועה*-t kívánok.

Óbudai Freudiger Ábrahám:

ראש השנה תרצ"ד

elértékeltelenedésnek.

„החדש השביעי באחד לחודש יהי לכם שבתון זכרון תרועה מקרא קודש”
„A hetedik hónap elsején ünnep legyen, riadói fúvásra való emlékezés, szentség hirdetése.”

Egyszerű és mély szavak, hasonlítanak a tengerszemhez, amelynek vize olyan tiszta, hogy az ember kézzel a fenekéig vél nyúlni, de valójában iradatlan mélységű. A szent igének mélységét a midrás (*Vajikró Rabó* 29.) azzal akarja jellemezni, hogy össze-köttetésbe hozza a zsolttár szavával:

ההיד לעולם ד' רבדך נצב

„Örökre megmaradt a Te szavad Örökkévaló.” A zsolttár-verssel való összeállítás: mély gondolat kifejezését látja a midrás a Rajshasonói elrendelésében.

Egy új év határmezején állva, úgy érezzük, mintha tengeri háború, vihar, öldöklő harc után volnánk. Minthogyha mindenütt a mai Európában romok között járnánk. Százerek reményeinek várfalát családások lövegei szétrombolták. A lövőrések között sóhaj, kétségbeesés és sokszor a sors elleni lázadás szava hallatszik.

ברוח קדים השבר אנוה תרשיש

A mai társadalmi berendezés hajóját a fergeteges szélvész állandóan a sziklához veri. S most úgy van, mint mikor egy-egy tengeri orkán után a világitó torony kőtalapzatán száz és száz sirály összezúzott teste hever, a vihar nyugtalanító láza taszította őket a riasztó sötétségbe és amikor meglátták a világitó torony fénykorongját, vadul repültek neki és falainál összezúzták magukat... Vihar, orkán, csalóka fény — mindez nem szimbólum, ellenben hűségesen jelzi a mai emberiség egy nagyrészenek az életét és sajnós a zsidóság egy tekintélyes rétege sorsát illusztrálja.

A nagy összeomlás a lelkiek terére is átsapott. Rombadőltek az erkölcs, becsület, a jog, a tisztesség — eddigi törvényei. Megvalósult a szentírás szava: *יבהר אלקים הרשיים או לחם עשירים*. „Uj i'teneket választanak, amikor háborúskodás van a kapukban”, ami-

kor a világháború végigzúgott az egész földön, új bálványokat emelnek, új divatok járnak, hangoztatják, hogy a régi értékek devalálódtak és át kell értékelni őket. A mulandóság és a változás állandósága közepette keresünk egy szilárd pontot. Megvalósul a zoltár szava:

כי השמות יהסון צירק מה מעל

Ha a pillérek megroggnak, akkor mit tegyen az igaz, az élet célját kereső, tartalmát megérteni akaró, talányát megfejteni óhajító ember.

És eljön a szent ünnep, új évnék kezdete.

Az életnek új szakasza kezdődik és hirdeti nekünk: Emberfia, minden változik, de az I'ten által kinyilatkoztatott erkölcs és törvény soha.

Az Örökkévaló örök értékeket juttatott nekünk. Emberi megegyezésből keletkezett erkölcs változhat, az I'ten akaratából fakadó irányítás és etika sohasem. Felharsan a *sajfor*, hirdeti a világ teremtését I'ten akaratából, Szól a Mindenhatóról, akinek egy szavára jött létre a mindenség, és aki otthagya a mennybéli fényességet, leereszkedett a földre és kinyilatkoztatta magát a saját képmására alkotott embernek, hogy felelősségerzete legyen, hogy különbséget tudjon tenni jó és rossz között, hogy számot tudjon adni cselekedeteiről majd az ítélet napján, amikor a halhatatlan lélek kiszabadul porhüvelyéből és a Mindentudó trónja előtt számadást kell tennie földi élete ténykedéséről, a neki jutott javakkal való sáfarkodásáról. Minden megváltozhatik, a technika fejlődhetik, a kényelem gyarapodhatik, az orvostudomány útján az emberi test jóléte fokozódhatik, filozófiai irányok változnak, jel-szavakat felkaphatnak és elkoportatnak, de

amire a Rajshasonói tanít: az I'tentől eredő mindenség, a mindenségben az emberi egyéniség értéke a lélek halhatatlansága által — mindez örök értéket képvisel, amely nincs alávetve semmiféle

Joggal mondja tehát a midrás: Meg akarod-e érteni, hogy mit jelentenek valójában ezek az egyszerű szavak a hetedik hónap elejéről, amikor sajforfúvásra emlékezés legyen és a szentségre való felhívás? Tehilim szavaiban megtalálhatod: *לעולם ד' רבדך נצב*. „Örökre fennáll a Te igéd — Örökkévaló”.

A sok szenvedés, a sok baj, viszásság és gyötrődés közepette és ellenére erőtől az örök értékről nem szabad elfelejtenünk. De mivel neveljük önmagunkat ezen értékek örökkévalósága átérzésére és követésére? A midrás erre vonatkozólag útmutatást akar nekünk adni, amikor a Tóra idézett igéjében célzást talál a mi őseinkre.

אחד זו אברהם, זכרון תרועה זו יצחק, מקרא קודש זו יעקב.

A hónap „elseje” céloz Avróhomra, hiszen ő róla mondja Jechezkél próféta: Első és egyedülvaló volt (Echod hójó). A kos szarvon történő riadói fúvás céloz második ősatyánkra, Jiczchokra, akinek történetében nagy szerepet játszik a helyette feláldozott kos. A szentség „hirdetése” (*mikró kajdes*) utal harmadik ősiünkre, amint azt *Jesájó* (48.) 12. mondja

שמע אלי יעקב וישראל מקרא

„Figyelj reám, óh Jákajv s Jiszróél, akit hívtam”. Az ősiünkre való megemlékezés az örök erkölcsi eszmék szolgálatában áll. Az emberi erkölcs örök értékeit akkor tudjuk csak mi zsidók megőrizni, ha őseink példáját tartjuk szem előtt. Avróhom volt első és egyedülvaló, ő volt a megtestesített I'ten-bizalom, *rajs hamá-minim*, ő a hívőknek elseje és példányképe, aki a legnehezebb megpróbáltatások között sem vesztette el hitét. És itt áll előttünk Jiczchok patriarka, mint az önfeláldozás jelképe. Amikor Izráel fiai átvonulnak a tengeren, a tenger két részre lett vágva. Jiczchok feláldozásánál ugyancsak előfordult ez a kifejezés, amikor az áldozati fát vágta ketté: (*vajibok'ü — vajvaká*).

Éz azt jelenti, a midrás bölcsei szerint: a tenger kettészelését csak egy áldozati fa kettészelése tette lehetővé. És a mai időben: a mi szenvedéseink tengerén sem tudunk átjutni a Jiczchok által jelzett önfeláldozás nélkül. És ott áll előttünk a sokat szenvedett Jákajv ősiünk... Arról szól: soha nem szabad elveszteni a reményünket önmagunkban. Nehezek a viszonyok, de a Rajshasonói mégis csak ráuntal Avróhom I'tenbizalmára, Jiczchok önfeláldozására, Jákajv hi-

vatottságának optimizmusára. Természetesen ez az optimizmus nem jelenti a mindent másra való rábízást, az önelégültséget, az abban való bizakodást, hogy majd rendbe jön minden. Ellenkezőleg: az aktív optimizmust hirdeti a Rajshasonói. Nehezek a viszonyok, sokat kell küzdenünk, de a fenti szavakhoz fűződő egyik midrás szerint a *Mislé* verse (14. 24.): „Az élet útja fölfelé mutat”, „Az élet útja fölfelé mutat”, *אורה חיים למעלה* azt jelenti, hogy *אורה חיים זו תורונו, זו התורה*

„a szenvedés és a Tóra az élet útja”. Vagyis:

a szenvedések közepette a Tóra segítségével megtaláljuk az igazi élet útját.

*

Ebben a reményben köszöntsük az az ünnepet, legyen erős bizalmunk, szent az akarásunk, és akkor I'tenbe kapcsolódva sorsunk, jut nekünk kiegyensúlyozott lelki, szerencsés boldog újesztendő.

Fischer Fülöp
sárospataki írórabbi

Rajshasonói elmélkedés

היי אריאל אריאל, קריה חנה דוד, סמו שנה על שנה, הנים ינקו

„Oh, Ariél, Ariél, város melyben Dávid lakozott! Adjatok hozzá évet évhez, forogjanak az ünnepek!” (*Jesájó* 29, 1)

Múltnak az évek, gyorsan peregnek a napok.

„Rövid a nap. Sok a munka. Restek a munkások. A házigazda pedig sürget!” (*Perek*.)

„Rövid a nap!” De nem mindenkinek. Oh, rövid azoknak, kik az élet napfényes oldalán születtek, vagy a sors kegyessége folytán odakerültek. Rövid azoknak, kik teli marokkal szedhetik az életörömök rózsáit, a földnyújtotta élvezetek virágait, kiknek rendelkezésükre állnak a folytonos szórakozásoknak legváltozatosabb nemei. „Éjjel és nappal, télen és nyáron, tavasszal és őszkor” be nem telnek velük! Azoknak „rövid a nap”; azoknak alig van idejük a túlpezsdülő életkedv habzó kelyhének fenéig való ürítésére. De óh, nem „rövid a nap” azok számára, kiknek életkelyhe csordultig telve van bajjal, jajjal, szenvedéssel, vesződéssel! Kiknek szívét ezer éles nyíl járta által, kiknek lelke ezer sebből vérzik! Kik „reggel azt mondják, bárcsak már este volna; este pedig, bárcsak már megvirradna!” Oh, az élet nyomorultjai, a boldogság országának számkivetettjei számára a nap — „hosszú!” Minden perc újabb szenvedés, minden pillanat újabb fájdalom. Az ilyenek nevében kiált fel Ijajv: „Miért is ad (I'ten) az életfáradtnak világosságot s életet az elkeseredett lelkűeknek!”

S mégis azt mondja a bölc: „Rövid a nap”, mert a földi lét nem élvezetre, vagy céltalan szenvedésre lön rendelve, hanem: kötelességteljesítésre!

Hallod-e a tekiót? Odahív, odaparancsol a Szináj, a törvénykinyilatkoztatás hegyének tövébe. Emberi s izráeli kötelességeid teljesítésére szolgáljon földi itt-léted arasznyi időmeszgyéje. S oh, erre oly „rövid a nap!” Alig futja az időből.

„R. Acha mondá: 248 parancsolat foglaltatik a Tórában, az ember testrészeinek megfelelően s ezek a parancsolatok napról-napra füleibe kiáltják az embernek: oh, teljesíts bennünket, hogy hosszú életű légy a földön. S ugyancsak 365 idegszála van az embernek. Ugyanennyi a Tórában előforduló tilalom. S ugyanennyi a napév napjainak száma. S napról-napra, napkeltétől napszálltáig azt kiáltják ezek a tilalmak az ember fülébe: oh, kerüj el bennünket! Ne vétkezzél! — Azon napok mindegyikéből pedig, melyekből az ember valamely műczzót, i'tenes cselekményt gyakorol, I'ten fényes, ragyogó palástot sző, mely védőben borul az ember lelkére a síron túl is.” (*Midrás Tálpijot és Zohár*.)

Ragyogó palást minden egyes, hűséges kötelességteljesítéssel eltöltött nap. Vigyázzunk, hogy e palást ne legyen hézagos, lyukas, rongyos. Ne vigyorgjanak keresztül rajta a mi hibáink, bűneink!

„Sok a munka!” Magasztos a reánk bízott feladat. S ha terhes is annak hűséges teljesítése, annál tündöklőbb fényben fog csillogni az életünknek kötelességteljesítéssel ékeskedő napjaiból i'teni kézzel szőtt palástja.

S felsikolt a sajfor tekió-szózata: Kellően használtatok-e fel az elmúlt esztendő napjait?

„De a munkások restek!” sír fel e kérdésre a sajtor a tördelt sevórimhangjaival! Oh, ki közülünk dicsekedhet a mult év napjaiból szőtt hiánytalan, leg-

kisebb fonálszalat sem nélkülöző fénypalásttal?

Pedig, pedig: „a házigazda sürget!” Mennybéli Atyánk számon kéri tőlünk ma: a megemlékezés és az ítélet napján a mi sáfarkodásunkat az elmúlt esztendőben: „Oh, Ariél, Ariél — adjatok hozzá évet évhez, forogjanak az ünnepek!” Hiszen I'ten oltáráért (Ariél), szent feladataink áldozatos, hűséges teljesítéséért ad I'ten nekünk új esztendőket az elmúltakhoz, ad I'ten nekünk elmúlt ünnepekhez új ünnepeket...

De nemcsak az egyéni létre, hanem a népek életére, világtörténelmi fejlődésmentére is vonatkozik az Atyák mondanása: „Rövid a nap, sok a munka, restek a munkások, s sürget a házigazda!”

Ime a világtörténelem menete egy nagy írásmagyarázó világitásában: „A teremtés hat napjának mindegyike a Mindenható számfátása szerint ezer esztendő. Az első nap káosz volt, ez az első évezred. A második napon külön választotta I'ten az égboltozatot, a felső vizeket az alsóktól, ez a második évezred. Ekkor különválasztattak Noách és gyermekei nemzedéküktől, mely gonoszokból állott. A harmadik napon gyümölcsöt teremtett a föld. Ez a harmadik évezred. Ekkor támadt Avróhom és kezdődött a Tóra kinyilatkoztatása. A negyedik napon helyzetetett el a két nagy világitó (nap és hold). Ez a negyedik évezred. Ekkor világitott a két szent templom. Az ötödik napon lőnek megteremtve a hálóba kerülő halak. Ez az

„ÉS IZRÁEL GYERMEKEI
ETTEK A MANNÁT”
Minden zsidó háziasszony a kávéhoz csakis
cikóriát használjon, amely két orth. rabbi-
ság hecsherével van ellátva. Gyárja:
„MANNA”
FODOR JAKAB ÉS TSA,
BUDAPEST, X. MAGLÓDI-UT 17.
Kapható minden fűszerüzletben.

ötödik évezredre céloz, midőn elpusztított a két Szentély. A hatodik napon lőnek megteremtve az állatok. Ez a hatodik évezredre céloz, midőn oly népek uralkodnak, melyek vakmerő állatokhoz hasonlítanak. Ezután a Messiás napjai fognak elkövetkezni, ki l'ten hasonmására lesz megteremtve. S a Sábosz napja mely azon világnak felel meg, ahol örökös a sáboszi nyugalom." (Ramban. Tó-rakomm.)

Világtörténelem, ime a te hűséges fényképed. Hiába válik ki a káoszt követő nemzedékből az igazságos és jámbor Noách és sujtja rettenetes büntetés gonosz kortársait. Hiába emelkedik ki erkölcsi fertőben és bálványimádásban elmerült kortársai közül ősapánk Avrohom: az igazi l'tenismeret és életmegszentelés ragyogó hajnalsíllaga. Hiába kezdődött meg Avrohom fellépésével a népeket borító lelkihomály eloszlatására rendelt l'teni kinyilatkoztatások ragyogó fényútja. Hiába sugározott ki fénykéveket Majrijó hegyormán tündöklő két dicső Szentély, hogy világítótoronyként mutassanak irányt, jelezzenek célt az élet viharzó tengerén ide-oda hanyatttájt hajósoknak. Rombadőltenek a Szentélyek... Egy lépésnyi haladást állati vak ösztönöknek újból felülkerekedése vált fel a népek társadalmi alakulásában.

Avagy nem tapasztaljuk-e mindezt az utolsó hónapok borzadályai közepette is?

Hát gondolta-e volna valaki, hogy a „gondolkodók és költők hazájában”, hol még egy-két emberöltővel ezelőtt a „második birodalom” megalapítójának fia, a szerencsétlen, de nagy Frigyes császár azt mondta, hogy az antiszemitizmus a kornak szégyenfoltja, hogy ott most ez a szégyenfolt lehessen a „harmadik birodalom” egész alkának legfőbb alapelve, alfája és omegája?

S ma, Rajshasonó napján napján odaárad minden őszinte részvétünk az olyan mélyen lealázott és lesújtott németországi zsidó testvéreink felé...

Oh, valóban „rövid a nap, sok a munka, restek a munkások!” Még nem telt az időből sem a munkásoknak, se a népeknek és vezetőiknek jóakaratóból, jószándéku törekvéséből, hogy immáron befejezve legyen a nagy munka, készen álljon a dicső mű: az Arél=l'ten oltára, a tiszta l'tenismeret és az igazi ember-szeretet, a jog és igazság oltára, mely körül tesvéries egyetértésben, egyet

értő testvériségben csoportosulnak minden népei a földnek.

„Sürges a házigazda!” Mind az a sok nyomor és inség, szenvedés és pusztulás, mi a jelenben az emberiségre zudul, nem egyéb, mint a mi földi létünk házigazdájának, l'tennek szeretetéből fakadó sürges nógatása: oh, végezzétek el ti emberek és népek a reátok bízott szent munkát, hogy átok helyett áldás fakadjon számatokra, földi létetek sziklájából.

„S ezután elkövetkeznek a Mosiách napjai, ki l'ten hasonmására lesz megteremtve, s elkövetkezik a Sábosz napja, jelképe az örök Sábosznap.” Felzug a sajjor, elhal a s'vórim tördelt, verdőső

Rajshasonó 5694

Mélabús érzéssel köszöntjük az új esztendő. Minden országban oly sokat küzd a zsidó egyén s némely országban oly súlyosan szenved a zsidó közösség. Anyagi bajok tornyosulnak és politikai nehézségek torlódnak. A héber gyök **רצד** — mely az újév megjelölésében **הרצד** feltalálható — azt jelenti: „leskelődni, sandán tekinteni”. Mintha azt akarná mondani, hogy vigyáznunk kell, óvatosságnak kell lennünk, át kell hatva lennünk attól a tudattól, hogy a jó l'ten irtalma nélkül nyugtalanságot hoz az esztendő. Aggódnó lelkünk benne nyugszik, ha arra gondolunk, hogy ez a gyökszó, mely csak egyszer fordul elő a szentírásban, *T'hilim* 68. fejezet 17. pőszükjában **למה הרצדון** s ott arról van szó a midrás szerint: a többi hegy sandán tekintett s leskelődött, de l'ten kijelentette, hogy Szinájon nyilatkozik meg. Az új esztendő **הרצד** tehát célozzon

אתרוגים לולבים
אויס ארץ ישראל
palesztinai és görög eszrog nagyban és kicsinyben legolcsóbban
Niszel Étteremben Budapest, Rombach u. 16.

Hitközségek figyelmébe!

Elsőrendű családból származó fiatal nő, kitűnő szónok (maggid) magyarul is előadói, hitoktatói (*melamed*) stb. teendők együttesen is a legerényebb javadalmaszást elvállal. Megkereséseket „Tartalmas” jelígre.

Szombattartó cég

Eredeti angol szövetek
dus választékban.

Kazár Nándor posztóruháza, Budapest, Király-u. 34. (Kazár-u. sarokház.)

hanghullámzása, s felharsan győztesen a **tekió-gedajló**: a nagy egyenes kúrt-rivalgás.

Az emberi nem történelmi céljának mégsem szabad kietlen sivatagban végzödni. Felfelé vezet az, minden látszólagos elhajlások dacára is. Felfelé a Majrijó hegyén tündöklő Szentélyhez, ahonnan a messiási tan világmegváltó és boldogító gondolata ragyog ki a nagyvilágba. S visszafelé vezet az a Szinájhoz, a sajjorivalgás közepette felhangzó szózatához: En vagyok az Örökkévaló, a te l'tened! Egy az l'ten! Egy az emberiség! Egyesüljétek szeretetben! „Vejé-őszü chilom agüdü echosz”, **Omén**.

arra, hogy a bajok, visszasságok, visszavonások irányítsák Szináj felé, a Szinájon megnyilatkozó mennybéli akarat felé, a mi tekintetünket és törekvésünket.

A szenvedések a zsidó optimizmus szempontjából csak a szenvedésen át történő megváltásra céloznak. S ezért igen időszerűnek érezzük azt a magyarázatot, amelyet Schwarz József nagyváradi egyetemi rabbi közölt velünk. A magyarázat a Naj'am Elimelechre megy vissza. A zsoltárköltő azt mondja:

שלח אורח ואמתך
Küldd el világosságodat, s igazságodat. Rási szerint a „világosság” a Mosiach-ra, az igazság, az igazi próféta, a Mosiach előhírnökére: Eljöhü-ra vonatkozik. Ha a világosságot s igazságot jelentő két szót **אורח ואמתך** betűszám szerint összeadjuk: (5)694-et kapunk, azaz az új évet. Nem szabad tehát elkedvetlednünk. A bajok a világosság s az igazság eljövételét meg nem gátolhatják. *Klein* Emánuel Nyiregyházáról több jókívánságot küldött be nekünk, melyeknek összege gimatrijok szerint (5)694-et tesznek ki. Ilyenek:

המבשר נאולה בא יבא לנו
(a megváltás hírnöke eljövend majd hozzánk). Hogy azonban kívánhasunk: az új esztendő mindent hoz majd, amire szükségünk van: „áldást, megélhetést és minden jót, — ez héberül így hangzik:

ברכה, פרנסה, כל טובה
s számbeli értéke (5)694.

Ezek után Klein úr ugyancsak (5)694-et kitévő áldásmondásával **יקרב בישה**

kívánjuk, hogy az új esztendő összes barátaink, híveink, támogatóink, az összes jó emberek felé „közeledjék üdvvel”.

A Choféc Chájim **חוקיק** korunk legnagyobb Tórapacitása elhunyt

Vasó távirat szerint Rabbi Jiszróel Méir Hakajhén, a „Choféc Chájim” híres talmudi mű szerzője Radinban 93 éves korában elhunyt.

Az egész világ zsidóságában rendkívül nagy tekintélynek örvendett s így a nagy gaon elhunyt a híhü zsidóság részére — világlacióban is — pótolhatatlan veszteséget jelent. A jelenkor legnagyobb gaonjának volt elismerve.

Békeszeretéről legendákat regélnék. Szerénysége, vallásossága, szorgalma

közmondásos volt. Minden időszerű zsidó kérdésben hallatta a vallási szempontokból kialakult meggyőződését.

Az Aguda sokat köszönhet neki, mert tekintélyéből az Agudára is háramlott népszerűség. Legutóbb a leánynevelés és a zsidó családi élet tisztasága megővéséért szállt síkra, majd az oroszországi zsidók felségélyezése ügyében buzgózkodott.

Sok ezer tisztelője áldja nevét és emléket. **י"ד**

Rabbibeiktatás Fehérgyarmaton

Feljejtethetlen élmény volt Günczler főrabbi bevonulása szeptember 8-án Fehérgyarmatra. A főrabbi számos tanítványa és tisztelője kíséretében érkezett meg. Az állomás előtti téren százakra menő tömeg sorakozott fel. Itt dr. Szőke Sándor köszöntötte, aki keresetlen szavakkal válaszolt az elhangzott üdvözlő beszédre. Hosszú autó- és kocsisor kísérette a bevonuló főrabbit, akit a templom előtt Grünbaum Dezső hitk. elnök üdvözölt könnyekre fakasztó, szép beszéddel. A főrabbi válaszában, programként azt fejtette ki, hogy célja Fehérgyarmaton, régi hírnevének megfelelően, a Tóra egyik bástyájává emelni, benne pedig a maradéktalan orthodox szellemet továbbra is otthonossá tenni. A tulajdonképeni székfoglaló szombat délután folyt le a templomban. A fehérgyarmati templom ilyen tömeget még nem látott! Nem beszélve arról, hogy Fehérgyarmat és vidék zsidósága majd teljes számban ott volt, de még ennyire tehető azok száma, akik Sátoraljaújhelyről, Debrecenből, Nyírbátorból, Nagyecsdéről, Nyiregyházáról, stb. helyekről jöttek, osztozni hitközségünk soha nem látott örömeiben. Két órán túl tartó, mindvégig lebilincselő, hatalmas dróso grandiózus megnyilvánulása volt Günczler főrabbi mély tudásának. Szombat este m'lave d'malkó keretében ünnepi bankett volt az ujonnan épült nagy bész hamidrosban. Ebben az épületben 200 bócher számára van kényelmes férő hely. A salgótarjáni kísérek közül beszéltek: Rosenberg Ignác a sas chevra, Friedmann N. a hitközség, Káhn és Somnenschein Dávid a Chevra, Balázs az iskolák és végül a fiatal Káhn a Tiferesz Bachurim nevében vett búcsút eddigi rabbijuktól. Brieger Andor (Apc) felszólalásából mindenki megtanulhatja azt a mély ragaszkodást, amely meg kellene, hogy legyen minden tóratisztelő zsidóban

a Tóra igazi mestereivel szemben. Hitközségünk nevében dr. Vámos Antal és Weisz Sándor szólaltak fel. Günczler főrabbi a töle megszokott kitűnő formában reflektált az elhangzott beszédekre.
Weisz Lajos (Fehérgyarmat)

Visszhang

Igen helyesen mondja a „Zsidó Ujság” legutóbbi vezércikkében, hogy a leánynevelés ügyéről nem lehet eleget beszélni, mert olyan hatalmas horderejű. Hiszen mindenki belátja, hogy a mai modern élet forgataga és vészes viharja kidöntéssel fenyegeti a Tóra szellemében felépített családi szentélyt, amelynek oszlopa mindenkori ház úrnője volt. Még pár évtizeddel ezelőtt nem volt olyan égető a probléma, mert az atmoszféri zsidó körökben kiegyensúlyozott volt, vallásunk etikája uralkodott az egész vonalon és az egyívétartozás érzete, az **aréviusz**, az egymásiránti felelősségérzet nagyban ki volt fejlődve. Most azonban állandóan hirdetünk kell: tennünk kell valamit leányaink orthodox vallásossága érdekében. Hitközségünkben működik egy kitűnő intézmény, a **Hizohárü**, amely több száz jesivaifjút támogat talmudi tanulmányában, áldásos munkát végez országoszt az „Országos Tomché Jesivósz”, mindenütt dolgoznak az egész országban megszervezett „Tiferesz Ba-

churim” egyesületek is. Mindezek: a fiúk nevelését célozzák, a fiúkat akarják képessé tenni, hogy átvegyék az ősk szent örökségét.

Bármennyire elismerjük a végzett munka áldásos voltát, nem szabad elfelejteni, hogy a munka nem lesz teljes addig, amíg a leánynevelésről nem gondoskodunk. Valljuk be őszintén:

óriási úr tátong a jesivából hazakerült, vallásossággal átitatott ifjú és az úgynevezett zongorás nevelésben részesült, regénytolvás, sportot űző, egyébként jólnevelt „bechóved” zsidó leány között.

Aki mindent tud, de nem ismeri a zsidó történetet, nincs tisztában ünnepeink jelentőségével és a zsidó családi élet leg- elemibb törvényeivel. Mindezek elsajátítására ma már a szülői ház alig képes. Szükséges volna tehát olyasfélélt megszervezni, mint azt a „Bész Jákajv” iskolaszervezetben külföldön látjuk. A „Zs. U.” helyesen hangsúlyozza, hogy a külföldi példát nem lehet, s nem is szabad nálunk kopírozni, de a mi viszonyainkhoz képest, valamit tennünk kell. S állandóan felszínen kell tartani a kérdést, ezekről a dolgokról állandóan kell beszélni, hogy a beszéd virága megérlelje a tettek gyümölcsét.

A nagy ünnepek előtt vagyunk és így hozzánk szól a mult szombat szidra szava: „Atem niczóvim... itt álltok l'ten előtt mindannyian... n'schem v'tapchem feleségeitek, gyermekeitek, l'ovr'eloh bivrish, hogy átmenj az Örökkévaló szövetségébe... v'laj itchem, l'vadechem, nemcsak veletek kötöm a szövetséget, hanem azzal is, aki itt van és aki nincs itt.” Mindez azt jelenti, hogy dolgoznunk kell arra, hogy az asszonyaink is méltóan bevonulhassanak l'ten szövetségébe; ez a munka felelősségteljes érzéssel történjék: nemcsak rólunk van szó, hanem azokról is, „akik nincsenek itt”, azaz a mi jövődönkről, amelynek méltónak kell maradnia a multunkhoz.
Schönherger Fülöp
a bpesti orth. hitk. választm. tagja

UJPEST תורה ישיבה קטנה **חוקיק**

מונדמאכונג!

ענדענעסערשיטער פארשטאנד ניכט היעמיש בעקאנט, דאסס היער אין ניימעסט דיא
חברא מחוקיק תורה צוועקס ישיבה קטנה געגרינדעט ווארדעט. דיא ישיבה קטנה ווירד איה
אונטער דער בעווארשטען לייטונג דעם
הרב הצדיק המפורסם מוה"ר בנימין בערגער שליט"א
אויס שטעהען, ווען קינדער וואהרהאפט, עכט יידישע גרינעוונג לתורה וליראה גע-
ניסענע ווערדען. קינדער ווערדען נור אויס היער אונד אויס דער אומגעבונג ביו אויס אלשע
פון 14 יאהרען אונגענאמען, פארלייט קאנען אויס דער אומגעבונג נור צאהלענדע קינדער
אויסגענאמען ווערדען, אומעלדונגען מאגען — מיט אונאבע דעם אלשערס אונד מדרגה —
יאפארט, יעדן שמעטעמעסעס ביו ערב סוכות הבעיל אן פאלגענדע אדרעססען ערפארלענען:
Gestetner Imre, Ujpest, Király-u. 74. Telefon: 94—5—06.
פארשטאנד דער חברא מחוקיק תורה ישיבה קטנה, ניימעסט

Alexander Vilmos: Duschinsky főrabbi Jeruzsálemben

A hajót
A Triesztből kiinduló hajó kapitánya jó zsidó érzésű ember volt s mindenben rendelkezésére állt a főrabbi-nak. Az összes vele utazó bócheroknak a helyét a főrabbi kabinja mellett állapította meg. A főrabbi együtt étkezett növendékeivel, a siürokat is megtartotta.

Szombaton a *solajs-szeüdajsz* alkalmából felszólította növendékeit, hogy a Szentföldre való belépésnél teljes lélekkel térjenek meg. A növendékek megható ünnepélyességgel megígérték ezt. A szombatról vasárnapra virradó éjjel igen viharos volt a tenger, majdnem mindenki beteg lett, de a főrabbi jól érezte magát.

Hétfőn (Elül 6.) kora reggel már láthatóvá lettek a hajóról a szentföldi heggek körvonalai.

A főrabbi bevonulása Jeruzsálembe

Elül hatodika a szentföldi orthodoxia ünnepnapja. Ezen a napon lépett Duschinsky, új jeruzsálemi orthodox főrabbi a Szentföldre. Jaffa kikötőjében óriási tömeg várta. A hatóságok ebből az alkalomból eltekintettek a szokásos szigorú formalitásoktól és a főrabbi elsőnek hagyta el a hajót. Telavivi szállodai lakásán fogadta az ottani üdvözlő küldöttséget. A látogató vendégek között ott volt *Pesach Tikvo* főrabbi: Reüvén Katz és a híres vilnai tudós: R. Avróhom Korelitz. Délután 5½ óra-
kor vonul be Jeruzsálembe a hosszú gépkocsisor, amely a főrabbit, a jeruzsálemi orthodoxia rabbinikus vezéreit s előkelő tagjait hozta. Az egész úton gyönyörű díszkapuk voltak felállítva, az egész zsidó lakosság pedig kordont alkotva ovációkat rendezett. A Jeruzsálem melletti Moczában a főrabbi a többit frissen leszakított szőlőt ízlelt meg, miután a szőlőtől a Tóra-szerinti *maaszért* leadták. 6 óra után fogadtatás volt a *Saaré Cedek* kórház melletti templomban. Első útja a

Boldog ujesztendőt kíván hittestvéreinek
Kozma Lajos
a kalapos
Károlykirály-ut 3. a sarkon

Kajsziel Maarovihoz vezetett, ott a vallási előírás szerint a szentély rombadőlése fölötti gyász jeléül megszagatta ruháját. (Mikor a Szentföldre lépett, növendékeivel együtt megfürdött a mikvóban.) A templomban egy öreg rabbi „*sehechejónú*”-t mondott, majd elmondotta a kiválóság láttára előírt b'róchot (*sechólak méchoch-mószaj lijeréov*). A közönség áhitattal s harsányan mondotta utána az *omén-t*. Csodásan ható jelenet volt! A főrabbi lakásába annyian tödültek, hogy a rendezőségnek kellett a rendet fenntartani.

A belktatási ünnepségek

Három napra rá a főrabbi tiszteltgett a főkormányzónál. Kiséretében voltak Jungreis és Blau rabbik és dr. Buxbaum. A főrabbi jelentette, hogy megválasztották az orthodox zsidóság főrabbiává s kéri a kormányt, hogy eddigi jóindulatát tartsa meg továbbra is a hitű réteggel szemben. A főkormányzó válaszában kifejezte örömét, hogy láthatja Sonnenfeld főrabbi utódját, akinek nagy emberi kvalitásairól hallott. A főrabbi a főkormányzó kérelmére azután elmondotta eddigi pályáját. 1895-ben Galantán lett főrabbi, 1921-ben Huszton, mindkét helyen hatóságilag elismert jésivája volt, sok ezer tanítványt képezett ki. A főkormányzó kijelentette, hogy a kormány segítségére lesz céljai elérésénél. Kölcsonós üdvözlés után szívélyesen elköszöntek.

Aznap délután ünnepi bankett volt a hatóságok részvételével. Üdvözlő beszédeket tartottak: *Kurianski*, a jeruzsálemi kormányzóság megbízásából, a konzulok nevében a csehszlovák konzul, *Franko* a jeruzsálemi hatóság képviselőjében, *Asriél* rabbi a szefard országos főrabbi: *Jakob Méir* nevében. Utána a főrabbi emelkedett szólásra s többek között a következőt mondta:

Duschinsky főrabbi beszéde:

— Hála és köszönet a megtisztelő üdvözlésekért. A nekem juttatott tisztelet tulajdonképpen a Tórának és a hitű közönségnek szól. A hitközséget R. Jozsef Chájlom megdicsőült elődöm szellemében akarom vezetni. Programot nem adok, mert 40 éves rabblimultam mutatja jövőbeni működésem módját. Fontos- és felelősségteljes működésemben a békét valom irányadónak. Békében akarok működni a szefard hitközséggel és az összes lakosokkal. Köszöntöm a jeruzsá-

lemi hatóságot, éltetem a főkormányzót, s az angol királyt. A Clónban lakozó terjessze fölénk békéjének sátorát, hadd lássuk Clón és Jeruzsálem felépítését. Amen!

A főrabbi beszédét angolra fordították. Utána elvonult a vendégek előtt és a kíséretében dr. Wallach bemutatatta neki a jelenlevő notabilitásokat. Ezzel az aktuális véget ért az emlékezetes installáció, amely után következzenek a munka évei az Urnak a szőlőjében, a szent város vallásos jellegének megőrzésére s fokozására...

Szózat a diaszpóra zsidóságához

A főrabbi első közéleti ténykedése az, hogy

lelkes s megható felhívást intézett a világ összes hitű zsidóságához, hogy támogassák a kajleit.

(Frankl Adolf elnök hasonló felhívással fordult a napokban a magyarországi zsidóságához. — *Szerk*), mert a régi jésüv emberei, talmudtudósai igen nagy szükségben élnek.

Kiáltvány a szentföldi orthodoxlához

A főrabbi kiáltványt bocsátott ki az egész Palesztina orthodox zsidóságához. A szózatban hálát mond az I'teni gondviselésnek, amely léptet a Szentföldre vezette. Működésének célja: a Tóratanulás és a vallásosság megszilárdítása. Békét hirdet az összes szentföldi híveknek.

Az Aguda hetilapja: *Kajl Jisroel* külön ünnepi számot adott ki a főrabbi bevonulása alkalmából. Üdvözlő cikkeket irtak benne dr. Kohn Pinchosz (Bécs), Horovitz rabbi (Jeruzsálem), Rosenheim (Frankfurt), R. Mojsse B'jau (Jeruzsálem), dr. Jiczchok Breuer (Jeruzsálem), dr. M. Buxbaum (Jeruzsálem).

A lap következő számában pedig *Schreiber* Akiba pozsonyi főrabbi köszönti lendületes cikkben R. Jozsef Chájlom Sonnenfeld méltó utódját.

Idősebb férfiak és nők bensőséges családi otthonát

találnak Krausz Mór orth. kóser Parkpenziójában. Ugyanott napi penzió P 4 ért Buda legszebb helyén magas fekvésű klimatikus gyógyhely. Komfortos szobák.

I., Torhágy-ut 110. Telefon: 65-2-75.
Az 59-es végállomástól pár perc.
A nagy ünnepeken minjón lesz.
Ülések díjmentesek.

A német zsidóság szenvedései

Angol lap a helyzetről - A Hitler-díjat egy zsidó nyerte - Üres fenyegetés - Német menekültek Magyarországon

A „Daily Express” igen tekintélyes angol lap berlini tudósítója azt írja, hogy a német kormány beakarja szüntetni az összes nem-árja munkanélküliek számára kiutalt segélyt. Tekintettel arra, hogy Németországban százezer nem-árja munkanélküli van, ez az intézkedés ugyan megtakarítást jelent az állam számára, de egyzersmind azonos a zsidó munkanélkülieknek éhhalálra való kárhoztatásával. Hiszen a mai viszonyok mellett zsidó nem kaphat sem nyilvános állást, sem nem helyezkedhetik el magánvállalatnál. — A hitközségek alapjai megrendültek Hitközségi adót nem szabad beszélni és így a hitközségi játékonysági akciók meg vannak bénítva. — A lassú elpusztulás szel-
leme nyilatkozik meg egészen jelentéktelennek látszó különös intézkedésben. A berlini iskolákban gyakorolják a gáztámadás esetén való védekezési módot. Ezekből a gyakorlatokból ki vannak zárva a zsidó gyermekek. Természetesen ez az egész egy ostoba fintor jellegét viseli magán, hiszen egy ellenséges gáztámadás esetén az iskolai gyakorlatok nem sokat érnek, de nagyon jellemző a bennük megnyilatkozó fejfogási módra.

Berlinből jelentük: Baden-Badennek tudvalevőleg legnagyobb attrakciója a nemzetközi löversenyek. A baden-badeni nagy díj mindig nagyon sok turfajongót vonz oda. Ebben az évben a híres nagy díj helyébe a Hitler-díj lépett. A Hitler-díjra számos előkelőség érkezett a világ minden tájáról, köztük egy Hohenzollern herceg, Hatzfeld herceg, Rothschild bárónő, Madame Haniel, egy német nagyiparos felesége vendégével, von Papen alkancellárral. A Hitler-díjat váratlanul egy — zsidó istállótulajdonos 10va nyerte. S mit lehetett tenni, Papen gratulált a nyertes jó tulajdonosának. Aki zsidó volt Nem árja.

A hitleristák tudvalevőleg meggyilkolták Marienbadban Lessing filozófus frót, aki a legutóbbi években a zsidóság felé fordult. A külföldön nagy tiszteletben részesülő Einstein professzor ellen is gyilkos merényletet terveznek. Erre vonatkozik a következő párizsi jelentés, szeptember 13-ról: „Az antiszemitizmus elleni liga ma reggel tiltakozó gyűlést tartott a németországi eseményekkel

SCHÜCK JENŐ orth. főinternátusa
Budapest, VII., Kertész u. 32.
Szeretetteljes gondozás
Elsőrendű referenciák
Máskelt árak. Prospektus.

szemben. Lacache elnök tartott beszédet és kijelentette, hogy nem engedi Einsteint Lessing professzor sorsára jutni, akit a hitleristák öltek meg. Lacache bejelentette, hogy a liga megjelölte azokat a személyeket, akik életükkel fognak felelni Einstein haláláért. Az elnök beszédét óriási lelkesedéssel fogadták a kongresszus tagjai”. Természetesen ez csak üres fenyegetés a hitleri gyilkosságok ténye mellett.

A németországi zsidók tragédiája megrázta az egész művelt világot. Egy híradás szerint a pápa kifejezte rosszallását a jogfosztás ellen. A Népszövetség is foglalkozni fog a problémával. A lengyel kormány állandóan tiltakozik a németországi atrocitások ellen, amelyek állampolgárait érik Németországban. Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában segélybizottságok alakulnak a menekültek ellátására s lehetőleg elhelyezésére. Anglia közvéleményét áthatja az a tudat, hogy a menekültek az európai civilizációnak mártírjai és egy ostoba balhítek áldozatai. Amerikában gyűjtések folynak és állandó tiltakozó gyűléseket tartanak. Komolyan szó van arról, hogy népszövetségi kölcsönrel akarják lassan kitelepíteni a német zsidóság egy részét.

Ebben a forrongásban Magyarország csendes területet jelent. Németországi menekültek nem igen jutnak ide, mert ismerik a kedvezőtlen viszonyokat, nem

COSULICH LINE
1933. november 1.

A haifai új kikötő megnyitása alkalmából háromhetes nagy tanulmányi utazást rendezünk

„VULCANIA”

24000 tonnás legmodernebb óceánjáró óriáshajón ismét a már ismert kedvezményes tarifával

PALESZTINÁBA

Felvilágosítás, prospektusok, jelentkezés:
PALESZTINAI GAZDASÁGI BIZOTTSÁG
Budapest, VI., Andrássy-ut 67.
COSULICH LINE
vezérképviselete, Bp. Thököly-ut 2.

ismerik az ország nyelvét, kilátástalan-nak látják a helyzetet. Ép ezért különös, hogy bizonyos időközökben a nevében a „keresztény” nevet viselő párt köréből állandóan felszólal valaki, félreveri a harangokat, hogy jönnék a németországi menekültek, védekezni kell ellenük. Az is stereotípuszerű azután, hogy a belügy-miniszter megnyugtatta a honfibuval telt kebleket, hogy egyáltalában nincs tudomása arról, mintha németországi idegenek jönnének be az országba, egyébiránt a hatóságok résen vannak. Előbb a galiciánerektől kellett a hazát védeni, most meg, meg kell óvni — azoktól, akik a béke idejében igazán lenézték a galiciaiakat — a német zsidóktól.

Amikor a pápától kezdve a görög miniszterelnöki minden európai tényező részvételét fordul a szerencsétlenek felé, fájlalnunk kell azt a módot, ahogy nálunk a kérdést kezelik. Hisz ugye jönnék a szerencsétlenek ide, minek mutatunk neki füget, minek rázzuk feljé öklünket, vagy minek kiáltunk feljűk apage-t, mintha belpoklosok volnának. Nem elég nagy a szerencsétlenség, minek ezt tetőzni, innen megsgényenítéssel? Az ittlevők kenyerét féltjük a menekültektől? Hát más országban, ahol a menekülteket emberi szolidaritással fogadják — színültig tejtől minden? Hisz mi mindig arra hivatkozunk, hogy nálunk sem rosszabb a helyzet, mint máshol, mert a gazdasági krízis általános jelenség! Hiszen minden erkölcsstannak alapelve, hogy a szegény is adjon a nála szegényebbnek!

Mindezeket a dolgokat az idegenek beözönlése ellen minden ok nélkül hadakozók épen úgy tudják, mint mi. De mint mindenütt a társadalomban, itt is előbb van az érzelem, s utána kullog az értelem az érvekkel. Előbb van meg az atavisztikus, a lélek mélyén lakozó indulatból táplálkozó gyűlölet s később hozzácsinálódik a gyűlöletet indokoló teória. Németországban a gyűlölet magához ragadta a hatalmat és tettekkel pusztít, nálunk a gyűlölet egy része, ha nem is tettel, legalább szavakkal ad kifejezést gyűlöletének. Németország nyíltan hadat üzent a kereszténységnek, s így a keresztény szeretetnek is — de nálunk némelyek a kereszténység által hirdert erkölcsöt összeférhetőnek tartják a védteleneknek. — akik úgy sem jönnék ide — kitessékkelésével. Az egész dolog nagyon hasonló ama ismeretes Don Quijotte lovag kómiás szemalomalhoz, ha nem volna olyan szomorú.

Kézsorítás Teodor Lessinggel — A Metternich muzeumban — A 3000 éves halott — Mumizálás — A halál nem vég, hanem kezdet

Irta: Dr. Groszmann Frigyes

Augusztus 6-án Marienbad uccán nagy plakátok hirdetik, — és a Colonnale bejárata előtt vörös lóvérébe öltözött hírszolgák meghívókat osztogatnak a fürdőlátogatók kezébe: ünnepi beszédet tart dr. Theodor Lessing hannoveri egyetemi tanár, a német üldözöttek javára.

A Schloss-Miramonte gyönyörű teraszán cca 2000 ember hallgatja a hullámshajú, hosszúszakállas Herzl-külsejű Theodor Lessinget, ki tudományosan csi-szolt stílusban tartja emelkedett beszédjét, mely sokszor rimes prózában csendül ki. Tartalma: zsidó világfájdalom történelmi megvilágításban, és a jelen méltatlan üldözései. A tömeg tompol és éljenez. Forró kezét én is megszorítottam. Három hét múlva martingolyó teríti le.

„Európa minden országa tele van szociális gyógyító anyaggal — írja néhány órával halála előtt naplójában —, minden országban óriási tömeg-gyilkos gáz van felraktározva. Mindenütt készülnek háborúra. Mindenki, mindenkitől fél. Mindenki tudja a végét. Senki sem mer beszélni. Mi a teendő? Bu. ha szavai jutnak eszembe: Hallgass és tűrj. Az élet betegség és a halál a megváltás.

Nehéz megállapítani, hogy Theodor Lessing a német politika martírja-e, avagy zsidópolitikájának esett vértanúként áldozatul?

Königswardenban a cseh-német határon fedelmileg parkírozott sétánnyal övezve

BIZALMI VÁLSÁG VAN

az egész világon, mely megdermesz a gazdasági életet és a szociális és politikai helyzetet is erősen befolyásolja. Ezen bajok leküzdésére össze kell fogni, fel kell lendíteni mindent. Észszerű celokat kell kitűzni és el kell indulni azokon az utakon, melyek bizalomhoz vezetnek, reménységet fakasztanak. Nem csüggedni, hanem alkalmat, szerencsét kell keresni minden egyes embernek. Viszonyaihoz képest kiörökbáthatja a „szerencsésjét” mindenki m. kir. osztálysorsjátékon. 3—6—12, vagy 24 pengőért okos és célszerű sorsjegyet venni. Lehetséges, hogy ezáltal egyszerre gazdag és gondtalan lesz. Nem biztos... de megvan az **ELŐFELTÉTEL:**

A jó érzés, meg a remény pedig feltétlenül **biztos!**
Próba-szerencse!

erdős völgyben fekszik Metternich Clemens (1773—1859) volt osztrák kancellárnak palotája, melynek egyik szárnyában muzeuma és könyvtára (38000 kötet) van elhelyezve, másik szárnyában lakik az ifjú Metternich herceg, ki jelenleg 16 éves és egyetlen élő férfitagja a családnak. A kastélyban időzik még az ifjú herceg vendége: Alfons spanyol király. Egy kis társasággal végignézem a múzeumot. Ott látom a korabeli császárok és királyok kitüntető ajándékait, XVI. Lajosnak a siralomházban írt utolsó kézírását, óráját, mellyel a guillotint alá ment, Napoleon és Ferenc császár leveleit, az acheni (1818), bécsi, (1820) veronai, (1822) kongresszusok iratait, Dumas pere írásait. A kriminológiai osztályon: a vallató kínzó számszámokat, a kettős pengéjű bicskaszerű alkotmányt, mellyel szíjat hasítottak a bűnösök hátából, a vasbélgyökzöket, mellyel a bűnös homlokára sütötték bűnét, a bárdot, mellyel embereket fejeztek le. Az egyik szobában két egyiptomi mumia fekszik. Az egyiptomi fejedelem ajándéka. Az egyikben egy egyiptomi pap mumiája. A koporsón aranyozott domborművű teljes papi díszbeöltözött alakja van kivésve, csaknem tökéletesen épenmaradt színezéssel. Szép hatalmas ember lehetett, markáns, erős és nyilttekintetű. A mumia azonban a domborművű koporsóban fekszik. A tulajdonképeni mumiát (a holt-

testet) egy múzeumban sem mutogatják. Ezúttal megkértem a múzeum őrzőjét, nyissa fel a koporsót, hogy magát a mumiát is láthassam. Megtette. Felemelt a fedelét, alatta teljesen azonos dombormű, ugyancsak a halott életnagyságú modellja. Tehát ez sem a mumia maga. Ezután felémelt ezen második koporsó fedelét, és előttem a 3000 esztendő halott. Arca sárga pergament, orra ép, szengolyója nincs, teste vászonpólyával van körülgöngyölve (ez a tulajdonképeni *tachrichin*: kőrajch igéből) kezei egymásba kulcsolva, épek, lába szintén ép. Áporított gyanta és doh szag jött fel a koporsóból. A mumifikálásnál az egyiptomiak a mell és hasüreget kiürítették és kemény gyantaanyaggal tömték meg, a holtat 10 hétig nitrumban áztatták, a hullába cédriumot fecskendeztek. És nézem a mérhetetlen idők halottját.

Mi zsidók a testiségnek gyors enyészését keressük. A régiek koporsó nélkül adták át halottaikat az anyaföldnek, ma a deszkából készült orajnon megfelelő nyílást hagyunk (*rov orajnajsz jés bohem cholol tefach*), hogy közvetlen érintkezésbe hozzuk a „porból letit”-et a földdel, hogy mielőbb porrá legyen. Adom néktek az enyészett völgyét, a reménynek kapuját, — szól a próféta. Az egyiptomi testimegdecsoüléssel szemben, mi lelki megdecsoülést kerestünk. A halál: nem vég nekünk, hanem kezdet...

Összes rokonainknak és ismerőseinknek szívélyes *כחיה וחיה טובה* és *שמות ויום*-t kívánunk.

Breuer Jenő és neje
Nagymaros.

Heiden Jenő optikai és fotó szaküzlete
Budapest, VI., Teréz-körút 8. sz.
Szemüvegek, látóeszközök, hőmérők
Díjtalan szemüvegvizsgálat. Használt fényképezőgépek. Amatőr-felvételek szakszerű kidolgozása.
— Szombaton zárva.

KOLLER, MŰSZAKI IRODA
CSILLÁRGYÁR
VILLAMOS ÉS GÁZBERENDEZÉSEK, FÉMÁRUGYÁRTÁS, VILLAMOS MOTOROK ÉS VENTILLÁTOROK VÉTEL, ELADÁS ÉS CSERE ÁTALAKÍTÁSOK.
BUDAPEST, VIII., DOBOZI-U. 16. TEL. 91-9-37.

Winkler főkantor Budapesten

(Saját tudósítónktól)

Elményiszamba menő lelki élvezetük volt *Sz'lichajsz* első napján a Kazinczy-uccai templom látogatóinak. Winkler Pinkász sárvári főkantor imádkozott elő.

Az új főkantorok gyönyörű, az egész templomot betöltő lírai hangja van.

Már mindjárt felemelő volt, amikor felhangzott ajkán vibrálva, emelkedve, panaszkodva s reménykedve a *sz'lichaj-szi hangulattal telített kadis*. Ki felejthetné el azt a mélységes érzéskitörést, amelyet egy-egy fohász tolmácsolásánál nyilvánít. Nála a melódia egyszersmind szövegmagyarázat, amely megérteti a hívővel, hogy miért könyörög. Tenörja és nagyszerű ének-tudása magával ragadja a hallgatót.

WINKLER PINKÁSZ
főkantor, ezuton kíván
כחיה וחיה טובה-t úgy a budapesti, mint a sárvári orthodox hitközség tagjainak.

Winkler Pinkász főkantor, *intransigens* orthodox értelemben véve is vallásos férfiú. Nemcsak énekes, hanem méltó *s'lich cibür*. Amikor előad valamit, érezzük az őszinteséget, az igaz érzést, amely reánk is hat. *Cha-*

zónusz tekintetében méltó utódja néhai Hartmann Dávid és Holzer Lipót orthodox főkantoroknak. Előadási módjában van sok, *Joszele Rosenblatt szöveghez szóló, érzelmes m'szikusz*-ából. Külseje is olyan, mint ezt a bölcsseink

előírják az előimádkozó részére.

Nagy és jogos várakozással tekint a budapesti orthodox hitközség községe Winkler főkantor nagyünnepi funkcionálása elé.

Állami elemi iskolai tanulók szombati könnyítései

Az iskolaév kezdetére tekintettel időszerűnek tartjuk a kultuszminiszterium 60.845/932. sz. rendeletét — melyet február 24-iki számunkban hoztunk — ismét leközzölni. A miniszterium az idézett sz. a. Zemplén vármegye kir. tanfelügyelőjéhez intézett rendeletében kimondja: A szerencsi állami elemi népiskola izraelita vallású tanulóit szombaton d. e. 9—11 óráig terjedő időre az iskolabárárs kötelezettsége alól felmentem. Erről kir. Tanfelügyelő urat tudomásulvétel és további eljárás végett értesítem és felhívom, gondoskodjék arról, hogy ezek a tankötelesek a szombati déli étkezés idejére családjuk körébe visszatérhessenek. A rendelet a szerencsi iskolát említi, mint konkrét esetet, de természetesen az egész országra vonatkozik és szükség esetén bárhol ezen precedensre kell hivatkozni. Ahol ez nem használna, úgy — a precedensre való hivatkozással — a miniszteriumhoz kell folyamodni.

SÜLTEKHEZ ÉS
MÁRTÁSHOZ
DESSERTHEZ ÉS
KALÁCSHOZ
GAZDASÁGOS ÉS KIADÓS

כחיה וחיה טובה
Ceres

100%-OS TISZTA
NÖVÉNYZSIR

Dr. Reich Sándor: Uj esztendő

Szentelt érzelmekkel köszöntjük az új esztendőt. Megint egy év pergett le az idők orsóján. A múlt és a jövő érintik egymást és feltartóztatlanul szállanak tova a percek. Életünknek egy darabját adtuk vissza az időnek és új gondolatokkal és gondokkal telik meg a mi lelkünk. Az emberek azt szokták mondani, hogy „az idő eljár” — de elfelejtik már azt hogy tulajdonképpen a mi időnk az, amely elszáll. „K'czél joménú al hoorec”, mint az árnyék, ami napjaink a földön. Bölcséink megjegyzik e mondatra, hogy életünk nem a háznak, avagy a fának árnyékához hasonló, amelynek többé-kevésbé maradandósága van, hanem inkább a madárhoz, amely röptében magával vizesi úgyszólván önmagának árnyékát.

Ha az őszi szellő a tarlott mezőkön keresztül jár és a fák lombzata lehull, a halandóság érzete vesz körül bennünket, a tudat, hogy mi is a virágokhoz hasonlítunk, amelyek virágznak ugyan, de el is hervadnak. Ámde a felelősség érzete tetteinkért is erősödik meg bennünk és felvetődik a kérdés, vajjon szórtuk-e erőnk teljességében a jónak magvait, avagy elpredáltuk őket, járulhatunk-e az oltár elé a mi lelki mezőnk gyümölcsével, avagy üresen kell megjelennünk I'ten trónja előtt. És itykép válik a „Jajm hazikórajn” a visszaemlékezés napja, a „Jajm hadin”-né, itélet napjává.

És egy ilyen félelmetes napon, amelyen az Ég angyalait is — szent imánk szerint — félelem és rettegés fogja el, nincs más menedékünk, mint I'ten és buzdítóbb és erősítőbb szó a Szentírásnál. Az élet fényességében és árnyékában, boldogságban és szerencsétlenségben lapogassunk a könyvek könyvében és belőle merítsünk kitartást és buzdítást. Felénk hangzik az ünnep első napján, a jámbor Chanónak hő imája, akit az élet elkésértett vája, de aki a reménykedést fel nem adta és keserves szomorúsága közepette ép

úgy fordult az Egek Urához, mint azután, amidőn óhaja teljesül: „Hasém mémisz ümehájé, majrid seajl vajoal Hasém majris ümáásir, maspil af meromém — I'ten öl és éltet, a mélységbe sodor és fölemel, I'ten szegénnyé teszen és gazdagít, lealacsonyít és felemel”. Így imádkozik Chanó, amidőn megjelent fogadalmat teljesítő, áldozatkész szívvel I'ten magasztos színe előtt. Róla mondja a tradíció, hogy Rajshasonókor hallgattatott és emlékeztetett meg. Ámde az öröm teljességében, amidőn óhajunk teljesült, reménységünk testet öltött, vágyaink meghallgattak, hálát adni I'tennek, szívét kiönteni az emberfiának nem oly ideális, mintakép gyanánt odaállítandó karakter. Ósanyánk azonban nem csupán a boldogság és jólét napjaiban kereste és találta meg az utat a legmagasabb Bíróhoz, hanem a keserűség és bánat idejében is, amelyről a Szentírás mondja: „Vehi morasz nófes, vatiszpallél üböchaj szivke — és ő keserves lelkű vala, és imádkozá és síra.

Lelki szemünk előtt látunk itt két diagnózis időszakot és lelkiállapotot. Az egyik telve szomorúsággal és keserűvel, könnyekkel és sóhajokkal, fájdalommal és gyötrellemmel, a másik örömmel és boldogsággal, győzelemmel és megelégedéssel. „Szivem örvendezik az Örökkevalóban, erőm emelkedik I'ten által, I'ten öl és éltet...” Ez a fény és árnyoldala az életnek a ragyogó nappal és koromsötét éjszaka hirdeti nekünk a mai szent napon, az év végén és elején, hogy milyen változatos és bizonytalan az embernek élete.

„És ők felmenének évről-évre” — hangzik tovább a szent szó, — amelyeknek egyike szomorú, sötét, boldogtalan, kétségbeesítő volt, a másik pedig szerencsés, fényes és örömteljes, amelynek ragyogása bevilágította a jövő nemzedékek útjaira, mert ebben született a zsidó nép nagy regenerátora, Sámuel próféta, aki a

széjjelbőrött, lealacsonyított és megtizedelt Izráelt a pusztulás széléről megmentette és vitte a magasságok felé. Éa ha e két kép élénk tárul, az egyik a keserűséggel teli, szomorúságtól gyötört a bánat könnyeitől áztatott arcu, gyermektelen zsidó nőé, aki szívét, lelkét kiontá I'ten trónja előtt; és a másik a boldog, szenvedéstől feloldódott, örömteli anyáé, akinek hálaadása drága gyöngyök gyanánt perreg le ajkairól, nem lehet kétséges számunkra, hogy bennük a mi saját és Izráelnek végzete tükröződik vissza és hogy a mi sorsunk nem a vak véletlennek a műve, hanem egy magasabb hatalomé, akinek kezében minden történésnek a kormányzása van. De a tudat csak akkor érleli a vallásos érzületnek maradandó gyümölcsét, ha meggyőződésé lesz a szívünkben és lelkünkben tántoríthatatlanul és a zsidó anyáknak és asszonyoknak ez a pompás mintaképe magában viselte ezt a meggyőződést a saját csodás sorsának megnyilatkozásából és drága ereklely gyanánt adta tovább a következő nemzedékek tanúságtételül.

Akarod-e a halált kikerülni és vadóságos életet élni, akarsz-e a pokolbeli mélyedéskből felmászni, hogy felemelkedhess a magasba, szeretnéd magad övni a szegénységtől és maradandó, tiszta gazdagságot elnyerni, úgy tekintés fel az Égre és tudd meg — szól hozzánk a textus — *Hasém mémisz ümehájé...* I'ten tesz gazdaggá avagy szegénnyé, I'ten buktat sírba és éltet. Erre gondoljunk és ez erősítsen bennünket e sivar világban a mai napon.

„Zeh hájajm l'chiltasz maaszehó cikórajn lejajm risajm — ez a nap az, amelyen műved újból veszi kezdetét, emlékeztető a világ teremtésének első napjára”. Ehez a mondathoz fűzi Rabbi Nachmon a prófétai szöveget: „Te azonban szolgám Jákob, ne félj s ne csüggedj Izráel”. Ezzel — mondja R. Nachmon — csálhatatlanul Jákob álmára céloznak, arra az álomra, amelynek részesevé lett akkor, amidőn hontalanul bolyongott a vad idegenben, Ézsauak haragját kikérülendő. „És ime egy lajtorja állott a földön és a csúcsa az égig ért és I'ten angyalai szállottak fel és alá rajta és az Úr maga állott magasan fölötte”.

Ez a lajtorja nem más, mint az emberiség sorslajtorjája. Egyesek felemelkednek rajta egyre magasabbra és magasabbra, mások ellenben szállnak, süllyednek lefelé, anélkül a sötét mélységbe nem földi őket. Ne gondold ám emberfia, hogy ez a létra örízetlenül és megfigyeletlenül a vak véletlennek van kitéve, mert tudd meg rövidlátó halandó „vehinné Hasém niccov ólov”. Fent a magasságokban mindenek fölött I'ten áll a maga fenségében és magasztosságában.

aki az embereknek sorsát igazgatja. Ő tartja kezében mindeneket, akar „ajlim” felfelétörékvők ezek, akik azt hiszik, hogy ott érhetik el boldogságukat, avagy „ajrdim”, akik lefelé buktak s szerencsétlenségnek tartják magukat. Nem ti magatok emelkedtek avagy süllyedtek, hanem tudjátok meg és vegyétek szívetekhez, hogy „Hasém majrid seajl vajoal”, I'ten sülyeszt a mélységbe, és emel föl a magasba.

„Beajszaj soó nisajoré Jaakojv — e pillanatban megijedt Jákob és félelem szállotta meg őt”. Átlátta az élet hiúságát, megösmerte a földi lét állhatatlanságát és félt attól, hogy ő is ilyen csalóka világnézetbe süllyedhet. Erre I'ten azt mondta hátorítással, ne merengj és ne rettenj Izráel, ha tényleg így áll a dolog

véled, ha lemondasz a földi pompáról és földi nagyságról, ha nem vágyódsz földi hatalom után és megelégszel az Én örökségemmel, amelyet neked szántam, úgy akkor sohasem fogsz lesüllyedni, hanem igenis egyre magasabbra és magasabbra emelkedni. És ha felhangzanak az évezredek szelűmulhatatlan magasztos imák e szent napokon, gondoljunk mi is arra, hogy nem a földi hatalom, nem a mulandó javak boldogíthatnak bennünket, hanem egyedül ama meggyőződés, amely Jákajv ósátyánkat lakozott.

Nehéz időkert élünk. Talán sohasem volt a zsidóság oly krízisben, mint most. Testvéréz minden porcikájában, de a szelleme is veszélyben forog. Nemcsak külső, sajnos belső ellenségektől is vagyunk körülveve: ez az itentelenség, a

vállalatlanság és letargia. „Sajmér, máh milájtoh”. Öröznk, I'tenünk — kérdezzük vérez szívvel, sebzett lélekkel — mi lesz ezzel a koromsötét, rettenetes éjszakával? Mikor ér véget a mi fájdalomunk, elhagyatottságunk, szenvedésünk és megalázásunk. „Omór sajmér ósáb vajker — az Ór azt válaszolja, legyetek türelemmel, eljön a reggel is. Ámde legyetek méltók hozzá:

Évforduló van ma. Sötét a jövő, sötét az utunk. Szívünk fél, lelkünk telve van aggodással. De nem! Nekünk nem sötét az út, ha I'ten jár előttünk. Ő nem hagy el bennünket és nem taszít el magától. Sötét a jövő, de I'ten megvilágítja őt és megáll bennünket életútunkon. Atyánk, Királyunk írj be bennünket a békés és boldog élet könyvébe!

A midras kincseiből

Egy nap I'ten így szólt az angyalokhoz:

— Mikor az első embert megalkottam, kérdezte: „Miért teremted?” Nos, érdemes volt megalkotnom az embert. Nézzétek, mily jámbor az én szolgám, Avrohom. Hány embert térített már el a bálványimádástól és tett hitemmé.

— Igaz, — szólt Saftiél angyal, — Avrohom I'tenfő és megtartja törvényeidet. De tedd csak próbára: visszadná-e neked fiát, Jiczchokot, akivel megajándékoztad őt? Bizonyára nem tenné meg.

S a Gonoszság angyala is I'ten elé lépett és szólt:

— Hát Avrohom talán ingyen szolgál téged? Nem adná-e meg neki mindent, amit csak kívánt? De vajjon egyáltalán oly feltétlen hived-e? Nemrégiben fia tiszteletére valami ünnepséget rendezett, de neked ez alkalomból még egy galambot sem mutatott be áldozatul.

— És mégis, — szólt I'ten, — jól tudom, hogy senki se tisztel engem úgy mint ő. Ha fiát kérném tőle, azt is ide áldozná.

— Ha tényleg megteszi, — szólt a Gonoszság angyala, — akkor mi is elhiszük majd, hogy igazán tisztel téged.

És I'ten azonnal megparancsolta Avrohomnak, hogy áldozza fel neki fiát.

— Fiamat? — kérde Avrohom — Hisz nekem két fiam van. Melyiket a kettő közül?

— Egyetlen fiadat!

— Hisz mind a kettő „egyetlen”. — vetette ellen Avrohom, — „egyetlen” az anyjának: Jiczchok Szóronak, Jismoél Hógorinak.

— Vedd hát Jiczchokot!

Avrohom borzadva hallgatott el.

— Közöljem I'ten parancsát Szóronak? — gondolta magában, — még megöli az ijedség és a bánat. Ne szóljak neki egy szót sem? Ám, ha a gyermek eltűnik, egyre kerestetni fogja és mindig gyászban lesz miatta. Inkább azt mondom majd neki, hogy elviszem Jiczchokot egy helyre, ahol okos és értelmes dolgokra tanítják.

Igy szólt tehát Szórohoz: — Ünnepi ebéd legyen ma!

A lakománál ültek. Avrohom megszólalt:

— Szóro, azt hiszem, itt az ideje, hogy Jiczchok tanuljon valamit. Mikor én három éves voltam tudtam már, hogy I'ten alkotta az eget és a földet. Jiczchok már nagyobb és még nem tud semmit. Holnap ei szeretném már őt vinni oda, ahol értelmes és illő dolgokra tanítják.

— Ó, — sóhajtott fel Szóro, — vidd csak el oda a mi kedves fiunkat. Bár nagyon fáj érte a szívem, hogy nem lesz mellettem. De legyen! Csak vigyázz reá nagyon utközben, ne engedd el szemed elől. Vigyázz rá, hogy meg ne éhezzen, adj neki enni, inni, vigyázz, nehogy kifáradjon, és hogy ne süsse meg a nap.

OKOS ember,
aki **FRUTTI**-t eszik
GYÁRTJA:
Stühmer Frigyes R. T.

Légy vele elnéző és ne bántsd a gyermekét.

Azután előkereste a ruháit és utra-valóul három falatotkat készített.

— Fektesd most le a gyermeket, — szólt Avrohom, — mert reggel korán kell indulnunk.

Szóro átölelte Jiczchokot és könnyezett:

— Ó, fiacskám, oly messze mész tőlem! Ki tudja, látlak-e még valaha?

Avrohom pedig reggel titokban kelt utra Jiczchokkal, hogy az aggó Szóro az utolsó pillanatban vissza ne tartsa.

Avrohom már régen uton volt, mikor Szóro felébredt. A Gonoszság angyala megrebent Szóro előtt és utogott:

— Hol a férjed?
— Elment.
— És fiad?
— Velet ment.
— Miért engedted? Most már soha többé nem látod fiadat.

— I'ten védelmezi az én fiamat, mi baja történhetnék?

S az angyal ellibbent.

Aggastyán alakját öltötte magára a Gonoszság angyala. Avrohom után sietett és megszólította:

— Te balga öreg ember! I'ten végre egy kedves fiút adott neked és most el akarod veszíteni. Elment az eszed?

— Tudom, hogy mit teszek, — válaszolt Avrohom — és senki sem tarthat vissza engem.

Az angyal eltűnt.

Egy szép ifjú alakját vette fel és most Jiczchokhoz közeledett.

— Mondd csak, fiacskám, hova mész?
— Apám elvisz, hogy okos dolgokat tanuljak.

— Mit gondolsz, mikor fogsz tanulni, még életedben, vagy halálod után?

— Hogy gondold, — kérdezte Jicz-

PARÓKA
különlegességek

Modern és tartós kivitel
Tartós ondolás, alakítások
Olcsó árak

ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII., CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)

Telefon: 31-0-79.

chok, — hát lehet-e még a halál után tanulni?

— Persze, hogy nem lehet, de ép ezért sajnálunk; mert most a halál elébe mész. His mit szól majd hozzá anyád, ha meghallja a dolgot. Hiszen úgy szeret téged!

— Atyám mit sem tesz I'ten parancsa nélkül. Ezért engedelmeskedem neki mindenben.

— Ó, bárcsak rabolt volna el kicsiny korodban valaki atyádtól téged, — adta az angyal a sajnálkozást, — úgy most nem kellene meghalnod...

Jiczchok erre elmondta atyjának az ifjú szavait.

— Ne hallgass reá, — szól Avrohom, — a Gonoszság angyala az és meg akar zavarni I'ten parancsának teljesítésében.

Az angyal látta, hogy szavakkal nem ér el semmit, tehát rohanó patakává változott és így tartóztatta fel Avrohomot és Jiczchokot útjukban. Azonban ők bátran beleléptek a megáradt patakba, hogy átgázoljanak rajta. A hullámok már majd-majd a nyakukig értek és felő volt, hogy elmerülnek a vízben. Ekkor Avrohom fohászzkodott:

— Uram, I'tenem, miként teljesítem akarataidat, ha engeded, hogy elpusztuljak.

I'ten ekkor rádörgött a Gonoszság angyalára. A patak árja azonnal leszállt és Avrohom veszély nélkül kelt át Jiczchokkal a vízen.

Még utóljára megkísértette az angyal Avrohomot. Szólt:

— Mostanáig rá akartalak szedni, de most már igazán Avrohom előtt. És ime, a bércek felsorakoznak, egyesülnek és egyetlen hatalmas hegygé merednek. Tűzoszlop emelkedett a hegyről az égnek és felhőkorona övezte a hegycsúcsot. És kérdé Avrohom Jiczchokot:

— Fiam, mit látsz amott?

— Tűzszlopot és egy felhőgomolyagot, atyám!

— És ti mit láttok? — kérdé a szolgák.

— Mi csak bérceket látunk, — felelék.

— Ugy maradjatok hát itt, — rendelt Avrohom — én és fiam odamegyünk és ott imádkozni fogunk.

Megérkeztek a hegyre. Avrohom oltszót épített, rákötözte fiát és készült, hogy feláldozza. Örömmel tette, mert I'ten pa-

rancsa volt, de szemei mégis könnyekkel teltek meg, midőn látta, hogy fia az oltáron fekszik.

De ebben a pillanatban meghasadtak az égnek és mind az angyalok I'ten köré sereglettek.

— Urunk, — jajongtak — miért is adtál ily parancsot?

Keservesen zokogtak, könnyeik Jiczchok arcára hulltak és záporként elborították. Ekkor hirtelenül hang harsant Avrohom felé:

— Avrohom ne nyúlj a gyermekedhez!

— Ki szólít? — rettent meg Avrohom.

— Én vagyok, I'ten angyala!

— Nem mozdulok innen, míg maga I'ten nem ad parancsot, — remegett.

És ekkor másodsor zendült a szózat:

— Így szól I'ten: Ne nyúlj a gyer-

Tekió, s'vórim...

Felhangzik a sajfor és ismételjük a szoltárverset: „*Asré hoom fajd'le s'vórim* — boldog a nép, amely megérti a riadó-

nak szavát”. Bölcsseink ismert magyarázata értelmében nem a kúrtharsogás fonétikájáról van szó. Hiszen a trombitákat, a kürtöket és egyéb fúvóhangszereket, többi népek éppen úgy tudják megfújni. Nem fonétikáról van szó, hanem a hangok etimológiájáról, nem a testi hangokról, hanem a hangok lelkiértelméről, amelyet csak zsidó lélekkel és szívvel lehet megérteni és átérzeni. Hiszen a sajforfúvás előtt egy *b'róchót* mondunk, de ez az áldás különösen hangzik. Nem azért áldjuk I'tent benne, mert megszentésített bennünket parancsolataival, hogy *megfújjuk* a sajfort, hanem azért, hogy *halljuk* a kürtnek szavát („*lismaj'a* kajl sajfor”). Tehát a miczvó-nak hangsúlyosa a *hallás*, és megértés van. Felhangzik a sajfor, kezdődik a *kióval*, az öröm hangjával, amint meg van írva: „Örömetek napján... hallassatok t'kiót”, („*u'vajm simcháschem... u'szkátem*), folytatódik a fájdalmas sóhajt (*g'nicho gónach*) kifejező *s'vórim* hanggal. E kettőnek egyesítése jelenti a zsidó lélek egyensúlyát. Az öröm és fájdalomnak egyensúlyban kell lennie. Ez a zsidó pszüché törvénye. Az örömből ne legyen kicsapongás, lélek-

mekhez!

I'ten szavai elzúgtak, Avrohom gyorsan leoldozta fiát az oltárról, majd körütekintett s ime: egy kost pillantott meg a bozótban, szárvaival fennakadva. S ezt a kost mutatta be áldozatul fia helyett. Ezután hálakönnyei közt rebegte:

— Örökkévaló I'tenem! Kész voltam ugyebár, hogy egyetlen fiamat feláldozzam oltárodon. Könyörülj meg hát ennek az én fiamnak az ivadékain, ha majdan vétkezni fognak ellened és segítsd meg őket szorultságuk idején!

És I'ten felelt:

— Ivadékaid vétkezni fognak, jól tudom; és minden Rajs-hasonókor ítéletet tartok felettük. De fújjanak majd egy kos-szarvból készült sajforba, hogy emlékeztessenek a Jiczchokkal tanúsított áldozatkésztségedre és én megbocsátok nekik.

nélküli léhaság, a fájdalomból ne legyen kétségbeesés, végzetes melankólia. A sajfor szava azt mondja: egyszerre kell örülni tudni és komolynak lenni, dalban felemelkedni és sóhajt hangoztatni.

A sajfor fúvásáról azt mondják bölcsseink, „*chochmo u'eno m'lócho*: bölcsesség, de nem testi munka”, mert valóban a lélek egyensulya megtartásának bölcseségét jelenti. És ez az egyensúly mindenkor megmarad, ha szem előtt tartjuk a *jajm hadin*, az ítélet napjához méltó tanítást: „*dá' méajin bószó u'lon atto hajléch* — tudd meg, honnan jöttél, hová mégy”. Porból és porba, de I'ten elé is. Ez az alapja a zsidó optimizmusnak, amely győzedelmeskedik a viszontagságokon és felülemelkedik a szomorúságokon. Ez adja a zsidó egyének és a közösségnek az erőt, hogy mai időben is tudjon még ünnepelni. A mai időben, amikor az egyik országban a zsidóság lelket akarják megölni a bolsevizmus által és egy másik országban le akarják alacsonyítani fajilag, tönkretenni anyagiilag, tervszerűen páriává süllyeszteni a hitlerizmus által.

Szól a sajfor, *t'kió*: bizalomról, kitartásról; *s'vórim-u'vórim* töredezett hangokról; de a bizakodás egyenes hangján is. „*Udu a népnek, amely megérti a sajfor szavát...*”

Schreiber Sámuel

A nagyérdemű hölgyközönséget tisztelettel meghívjuk
Őszi kabát, kosztüm, ruhakelme és selyemujdonságaink
 elsőrendű belföldi és külföldi különlegességeink, szíves megtekintésére
BINÉT és BARNA szövetség- és selyemáruház,
 BUDAPEST, V., DEÁK FERENC-UTCA 18. SZ.

Utazásuk harmadik napján magas bércek ködlöttek fel Avrohom előtt. És ime, a bércek felsorakoznak, egyesülnek és egyetlen hatalmas hegygé merednek. Tűzoszlop emelkedett a hegyről az égnek és felhőkorona övezte a hegycsúcsot. És kérdé Avrohom Jiczchokot:

— Fiam, mit látsz amott?

— Tűzszlopot és egy felhőgomolyagot, atyám!

— És ti mit láttok? — kérdé a szolgák.

— Mi csak bérceket látunk, — felelék.

— Ugy maradjatok hát itt, — rendelt Avrohom — én és fiam odamegyünk és ott imádkozni fogunk.

Megérkeztek a hegyre. Avrohom oltszót épített, rákötözte fiát és készült, hogy feláldozza. Örömmel tette, mert I'ten pa-

Utasításuk harmadik napján magas bércek ködlöttek fel Avrohom előtt. És ime, a bércek felsorakoznak, egyesülnek és egyetlen hatalmas hegygé merednek. Tűzoszlop emelkedett a hegyről az égnek és felhőkorona övezte a hegycsúcsot. És kérdé Avrohom Jiczchokot:

— Fiam, mit látsz amott?

— Tűzszlopot és egy felhőgomolyagot, atyám!

— És ti mit láttok? — kérdé a szolgák.

— Mi csak bérceket látunk, — felelék.

— Ugy maradjatok hát itt, — rendelt Avrohom — én és fiam odamegyünk és ott imádkozni fogunk.

Megérkeztek a hegyre. Avrohom oltszót épített, rákötözte fiát és készült, hogy feláldozza. Örömmel tette, mert I'ten pa-

Az ujhelyi nász

A Nagyszőlősi lakó szaploncai (*s'pínkei*) caddiknak unokája: R. Joszef Horovitz, R. Dovidl Meisels ujhelyi szefard főrabbi Szoro Taube leányával házasságot kötött. A lakodalom rendkívül fényes külsőségek között folyt le. Ünnepelesen fogadták a vőlegényt és kíséretét a cseh kisállomáson, majd zenekísérettel a nagy ovációk közepette átlépték a határt. A *chüpo körül ezekre menő tömeg tolongott*. (Ott volt Széchenyi grófnő is.) Az esketést a *s'pínkei* rebbe végezte az örömapák segítségével. A vacsora hajnalig tartott. Az egész lakodalmi hét alatt számos vendég és hívő érkezett mindenfelől, hogy szerencsekívánatait tolmácsolja Szombaton felemelő itentisztelet volt a szefard templomban, ahol a fiatal, mindössze 19 éves férj, mélyenszántó, nagyszerű drótsót mondott. Vasárnap érkezett a menyasszony nagybátyja: *Rabbi Sotem Eljezer Halberstamm* nagyrabbi, Ujfehértóról, aki az ifjú párt *sevá b'róchajsz* alkalmával megáldotta. **W. H.**

Szlovákiából

A szlov. orth. közp. iroda intézőbizottsága mult csütörtökön ülésezett Pozsonyban. Pappenheim Izidor orsz. elnök elnökletével. A rabbibizottság tagjai közül jelen voltak: Schreiber pozsonyi, Buchsbaum galantai és Brach kassai főrabbi. A késmárki viszály ügyének letárgyalása után napirendre került a jesivanövendékek vasutijegykedvezménye megvonása ügye. A vasutizagzatosság ugyanis egy félreértésből kifolyólag a mostani szemeszter végén váratlanul megvonta a talmudisták félármenetdíj kedvezményét, a hazautazás alkalmával. Az iroda elnöksége bejelentette, hogy interveniált az ügyben s megvan a remény, hogy visszavonják a tévedésből kiadott rendeletet.

A Machziké Jesivósz közgyűlése Elül 19-én lett megtartva Érsekújváron. Jelen voltak az újvári, szeredi, surányi, sallói, csúzi, gutai, stb. főrabbi. Tigermann főrabbi megnyitotta és Kohn Rafael hitk. elnök üdvözlő beszéde után Herzog Gyula elnök, Eckstein szeredi fő-

rabbi alelnök és Rückfeld József referáltak az elmúlt évi tevékenységről. Sussmann Izidor (Galanta) és a tapolcsányi főrabbi köszönetet mondtak a vezetőségnek buzgó tevékenységéért. Baum gutai főrabbi javasolja, hogy az egyesület minden hechsert igénylő érleli cikk után bizonyos százalékban részesüljön; Fürst csúzi főrabbi erőteljes propaganda akciót sürget, új tagok szerzésére; Löwbeer Dávid (Tapolcsány) indítványozza, hogy az egyesület a jesivákból kikerült, ipari szakmát tanult böcherokat támogassa. Sussmann Izidor a magyar „Tomché Jesivósz” mintájára ruhaakciót javasol. (Pressburger Miksa galantai hitk. titkár, már kezébe is vette az akciót, amely szép sikerrel kecsegtet.) A javaslatokat az ünnepek után összeülő központi bizottság fogja részletesen letárgyalni.

A galantai gyűlés Vasárnap, Elül 19-én folyt le a galantai jesiva volt növendékeinek (*Chavürasz Talmidim*) hatodik nagy összejövetele ünnepeles keretben. Az értekezletet megelőzőleg sok növendék már pénteken érkezett, hogy a szombatot is Buchsbaum főrabbi körében tölthesse. Vasárnap valószínű népvándorlás volt, mindenfelől özönlöttek a volt növendékek anyaintézetük községébe. Délután 2 órakor Buchsbaum főrabbi a Saschevra termében kétórás megnyitót tartott. Üdvözölte egybesereglett „fiatit”, kifejtette nézetét az igazi Tóraszellemben való nevelésről, kikelt bizonyos német köröknek ama kárhuzatos törekvése ellen, hogy a Szentföldön akarnak német típusú iskolákat alapítani. Áttérve a jesiva menzájára, megállapította, hogy a növendékek fele teljesen ingyen kapja az étkezést, sokan rászorulnak egyéb pénzbeli támogatásra, úgyhogy a volt növendékek hathatós közreműködése nélkül — a „Machziké Jesi-

vasz” támogatása ellenére — nem lehetne a menzákat fenntartani. A Chavürasz Talmidim szellemi célja: a közös Tóratanulás ép oly fontos, mint a jesiva támogatása. Felhívja a jesiva összes volt növendékeit, hogy ne múltjon el egyetlen nap sem Tóratanulás nélkül. Köszönet illeti a növendékek szövetségének választmányi tagjait és ép annyira jekötelezték a jesivat a Machziké Jesivósz vezetői: Herzog Gyula (N. Zámky) elnök és Eckstein Mózes szeredi főrabbi alelnök.

A főrabbi beszédét az egyesület elnöke, Grünwald Adolf (D. Streda) köszönte meg, majd Stern Simon ügyvezető elnök (Stomfa) vezette a tanácskozást. Falk Gyula (D. Streda), Schwarz József alelnök (Komárom) s többek felszólalása után határozatba ment, hogy minden növendék családalapítása esetén a *n'dan* maaserjából egy százalékot adjon le a *Chavürasz Talmidim* javára.

Ezek után megejtették a választást, amelyen a régi előjáróság mellé még Herzog Gyula (Érsekújvár) lett beválasztva. Este *P'szóchimra* szijumot tartottak, a főrabbi nagy drótsója mellett. A jövő évi összejöveteleire kitézték Rajs-hasonó traktátusát.

A SZATMÁRI RABBIKÉRDÉS. Tudósítónk jelenti: „A Zs. U. mult számában megemlítetk, a szatmári rabbiszék ügyében hozott tíznapi terminust a miniszterium ez év dec. 31-ig meghosszabbította.”

SZENTFÖLDI ESZROGOT VÁSÁROLJUNK! *Pollák Emanuel* szerencsi kerületi főrabbi felhívást intézett rabbisága összes tagjaihoz, hogy csak szentföldi eszrogot használjanak; egyben felkéri az eszrogkereskedőket, hogy ne hozzanak más eszrogot a piacra. A szerencsi főrabbi fontosnak tartaná, hogy a többi rabbi is hasonló felhívással fordulnának hitközségeikhez!

Neuvirth Testvérek

Órás és ékszerészek
 BUDAPEST VI., KIRÁLY-UTCA 28.

Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, monórák, serleg, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vétel. Saját műhely. Brillians, arany és ezüst beváltás.

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

Wacha János

kalaposmester
 Muzeum-körút 43. sz.
 Alapítva 1845. Telefon: 84-0-07.

Papi kalapok nagy választékban.

דבר בעתו, עינך נאססע באנדע, יידיש-דייטש ולהיק, ווערדען ועמעם צום אללער-ביליגסטען פריי 15 מענגען פראנק צונענדעם. דבר בעתו בלשון הקודש ממנדים ורשנים 2 באנדע 5 מענגען שמחת-הדגש מוסר ודינים, יידיש-דייטש 3 מענגען. מנהגו ישראל 2 ס'בן מלך ונויר 1 ס' יענען פארהערעטעס איינענדען דעם בעטראגט, Rabbiner J. Kraus, Lackenbach (Bgl.)

Egy imavers a machzorból

Régen magvaszakadt olasz patricius-családnak a jelmondata volt a piütnek eme verse és később, hogy nemesi rangot és címet is kapott a familia, címerébe is felvette ezt a három szót: *mispoténü jajci choajró*...

Vagy háromszáz évvel ezelőtt történt, Veneziában, a tündéri városban, melyik doge uralkodásakor, bizony elfelejtette feljegyezni a krónika. Holott megérdemelte volna az államfő, hogy fennmaradjon számunkra a neve, mert a könyörtelenségig igazságos és egyenes volt.

Nos, Veneziában történt, Elülben, az évszázó hónapban. Reggel, újhóld második napján, először szólalt meg a gettó kicsi templomában a *sajfor* és este, mikor pihent a munka, sor Dániel ben rabbi Jehuda hákóhén, a dúsgazdag pénzváltó és bankár levette a polcra, tizenegy havi pihentetés után, a Rajs-hasonó-ünnepi máchzort, hogy figyelmesen elolvassa a piütöket.

Nagyon itenfélő, vallásos zsidó volt; Elül hónapjával, hogy kiszakadt a sajforból az intő szó, az ő lelke most is, mint a multban, a magabátérés hangulatával télt meg, de azt, hogy már Elül elsején elővette az ünnepi máchzort, hogy gondosan elolvassa az ünnepi imákat, most tette életében először. Csak ösztönzerű buzgalom volt-e, vagy titokzatos sugallat onnan felülről: azt mondta magának Dániel, hogy mindenképpen célszerű és megokolt, előre is tanulmányozni a piütöket, hogy a legnehezebb verseit is megértsük. A templomban arra sehogysincs időnk hogy ha megakadunk valamely részletnél, imádkozás közben igyekezzünk kikutatni az értelmét. Ez az ájtatosság rovására menne, holott, ha már előre is mintegy készüjünk, a templomban fennakadás nélkül merülhet el ájtatosságban a lelkünk, a fenségesebbnél fenségesebb imák szárnyalását követvén.

A *sach'arisz*-piütöknél kezdte és mondatról mondatra lassan tovább ment. Mennyi szépség, mennyi erő, milyen himnuszos emelkedés az ég felé!

— *Melech dor binhajro, ajte ká szalmó ajró, mispoténü jajci choajro*. — olvasta most sor Dániel a piütöket; — fényben trónol I'ten, a király,

mint köntösét veszi körül az égi fényt és megmutatja a mi igazunkat, a napnál is fényesebben, oly tisztán.

S ahogy elmélkedett e vers fölött, a zsidóság sorsára gondolt. Mennyi rágalom érte, mennyi hamis vád és mennyi üldöztetés kellett elszenvednie egy-egy ármányosan kiesztelt hamis vád miatt! De végtére mégis: mispoténü jajci choajroh, megmutatta a mi igazunkat a napnál is fényesebben, az I'ten. Mert hát, mint kissé tovább olvasta: *melech pilés szajd háamáimikim, lásztir éco b'mámáimikim, jecheszajf vijgáleh ámükim*. I'ten, a király, felfedi azok gonosz terveit, akik azt hiszik, hogy titokban marad az ármányuk. De nem marad, nem: Ó napfényre hozza a legrejtettebb és legrejtélyesebb dolgokat is.

Felolvasta e verset az asszonyoknak is és sóhajta mondta: — Mit lehet tudni, édesem? Ellenünk is ármánykodhatnak rossz emberek Veneziában élünk és a bocca del leone-t*) még nem tömték be. — De, — tette hozzá — mégse féljünk, mi zsidók, mert van I'ten. Melech pilés szajd háamáimikim, Ó, a mi oltalmazónk, az ármány titkos vádjaira is fényt derít.

Nem sejtette akkor este Dániel, hogy már pár nap múlva kezdi szövegetni az ármány átkos pókjá a hálóját, hogy megfojtsa benne az ő kiszemelt áldozatát.

Másnap délután, hogy üzletében ült és elméjében gondolkodott egy vers fölött, amit este egyik piütöben olvasott, a köztársaság egy fiatal tisztje jött be sor Dániel hákóhénhez. Köszöntés nélkül lépte át a kis üzlet küszöbét mert elvárta a zsidótól, hogy ez megelőzze a köszöntéssel és felálljon; de Dániel bizony észre se vette, ugy foglalkoztatva elméjét az a piütövers.

A fiatal tiszt méltatlankodva rámor-

*) A velencei palazzo ducaleban, ahol a Signorina és a Tizek tanácsa székelt, oroszlánfej formájú tartály volt egy ajtóra akasztva. Az oroszlánfej szájába (bocca del leone) csuszatták a névtelen feljelentéseket és az így megvádoltak ellen is a legszigorúbb eljárás indult meg. Most is látható még az a reitegetett oroszlánfej.

dult: — Min gondolkozol oly elmerülten, te zsidó?

— Ah, scusi, egregio signore, bocsáson meg, előkelő nagy uram, — riadt fel Dániel és felállt. — Éppen I'tenemnél időzött a lelkem, hiszen közeledik az Ujév, a legfelsőbb itélet napja.

— De nyomatékot adtál a szónak, hogy I'tenednél időzött a lelked! Hát más I'tened van neked, mint nekem?

Dániel erre a kérdésre nem felelt. Át siklott fölötte és kérdezte:

— Miben lehetek szolgálatajára, signore?

— Pénzre van szükségem, — felelte a fiatal tiszt és bemutatkozott, — Leonardo nobile de Stardi... száz scadóra van szükségem, most nyomban.

— Ösztönén sajnálom, signore, — hajolt meg Dániel a tiszt előtt — de kölcsönüzletet én elvből nem csinállok. Tevékenységem mint bankár csak kettőre szorítkozik, signore: pénzváltásra és arra, hogy lebonyolítom a helyközi forgalmat. Ha valaki innen mondjuk Milánóba vagy Firenzébe utazik, bizony nem viszi magával a készpénzt, mert útközben kirabolhatják, meg is ölhetik. Tehát leteszi nálam, tölem meg utalványt kap egy milánói vagy firenzei bankárhoz és írásomra ott megkapja az összeget. De kölcsönüzletet én elvből nem csinállok, ne süthesse rám senki a lelketlen uszolás bélyegét.

— Most kivételesen térj el az elvedtől, — kérlette sor Dánielt az ifjú tiszt. — Száz scudo utóvégre nem nagyon sok és különben is fedezem váltóval, amit apám is aláírt, nézzed. Itt a váltó és itt édesapám neve: Marco de Stardi.

— Ösmerem az atyját, aláírását száz ennyire is becsülöm, de így sen adok — mondta sor Dániel. — Elveimből ca nem engedek még a kánpadon sent.

— No jól van, — sziszegte az ember és becsapta maga mögött az ajtót. — Akkor megkóstolod te még a kánpadot is.

Harmadnap vagy negyednap reggel óriási botrányra ébredt a lagunák városa. Megszentségtelenítette bűnös kéz Venezia büszkeségét, a San Marcot. Kapujára szalmakoszorút akasztott, büzhödt szalmából font terjedelmes koszorút.

— Ki tette ezt, ki tette? ordított az úri rend is, a nép is. — Halál annak a szentségtörőnek a fejére!

Kutattak a tettes után, de hiába, másnap este azután egy köpenyeges férfi, egy álarcos kísérteties alak, osont oda a bocca del leone-hez és csúztatott be egy névtelen feljelentést.

És már a következő regglen fegyveres sbirrek jelentek meg sor Dániel lakásán, hogy a palazzo ducaleba kísérjék. Ott székelt a köztársaság ügyész, aki nyomozó és ügyész és vádló és védő volt egy személyben. És ott voltak a földalatti börtönök is, napsugár nem látta jégverem-hidegségű cellák.

— Mit vétettem? — kérdezte Dániel, mikor érte jöttek a sbirrek, hogy elvigyék, de az utóbbiak nem tudtak mit felelni. — Parancsunk van, — mondták — többet nem tudunk.

Az pedig, hogy ne tudjanak semmit, az emberséges dogenak a parancsa volt. Hátha ártatlan a pénzváltó — mondta. — Nem szabad öt kitenni annak, hogy megrohanja és megölje a tömeg, ha megtudja, hogy mivel van vádolva.

A földalatti börtönben egy darabig úgy feküdt Dániel a meztelen kőpadon, mint az eszméletét vesztett halálos beteg. Csak sokára tért magához és nem látván mást, mint borzongató fekete éjszakát, egyszerre eszébe jutott a rajshasonói ima verse. — Engem sötétség vesz körül, — gondolta a hívő Dániel — de *melech dor binhajro*, fényben trónol I'ten a király és *mispoténü jajci choajró*, megmutatja igazunkat, a napnál is fényesebben, oly tisztán.

És nyugodtan várta a következő órákat, vajjon mit hoznak.

Három vagy négy nappal azután — a földalatti börtönben úgy összefolytak a napok, hogy nem lehet tudni, ugyan hány is mult el — nos, három vagy négy nappal ezután bírái elé vezették Dánielt. Ott volt az ügyész, ott volt a Signoria több tagja, ott volt a velencei püspök is és maga a doge is figyelemmel kísérte a tárgyalást. És, mint *corpus delicti*, az a szalmakoszorú is ott hevert az asztalon.

— Az a vád ellened, Dániel, — kezdte a köztársaság ügyész — hogy meggyaláztad a San Marco-templomot. Hogy megsüfölsz I'tennek, kapujára akasztottad azt a koszorút.

— Tagadom, I'tenfélő zsidó vagyok, vallásom szerint megbocsáthatatlan véték és elkárhozás, ilyet vagy ehez hasonlót tenni.

— Jól van, — folytatta az ügyész. — De mert a feljelentés névtelen, mielőtt tovább mennénk, azt kérdezem: van-e ellenséged vagy rosszakaród a városban, aki megtehette ellened ezt a feljelentést?

— Nincs ellenségem, nincs rosszaka-

róm egy se. Tisztelegesen éltem, senkinek a kárát nem akartam. Kire is gyanakodnám? Senkire. Hacsak...

— No kire is, mondd meg, te Dániel.

— Leonardo nobile de Stardi.

— Az én fiamra?! — kiáltott fel egy idősebb úr.

— Az ön fiára egregio signore. Hozzám fordult, hogy adjak neki száz scudót, de én kereken megtagadtam a kölcsönt.

— Jól tetted, hogy nem adtál, — dörögte meglepedetten az öreg úr.

— Hogyan csodálkozott Dániel — Hiszen uraságod írta alá a váltóját, amit fedezetül akart adni a kölcsönre.

— Hát magához a vádhoz vajjon mit szólsz? — kérdezte ezután az ügyész.

— Esküszöm, az egy élő I'tenre, hogy sem én nem követtem el azt a bűntettet, sem megbízásomból másvalaki nem követte el.

Most előlépett a püspök és hogy próbára tegye a vádlottat, közbeszólt:

— Te, Dániel, — mondta — te jól tudod, hogy ezért a nagy büntetért halál jár. Nekem hát nem elég csak az, hogy a magad egy I'tenre esküszöl. De ha megesküszöl a mi I'tenünkre, akkor becsütem el a mi I'tenünkre, akkor becsütem el az eljárását és békeségben hazamehetsz a házádba.

— Uram, monsignore, — felelte erre szilárdan sor Dániel — adhatnám-e hitelt egy eskünek, amit nem az én vallásom parancsol? És ha tudom, hogy az életemet mentem meg, akkor sem eskühetem meg arra, amiben az én meggyőződés nem hisz. Uram, monsignore, — folytatta — közeledik az én félelmetes ünnepem, az Ujév, az itélet napja, de...

— Elég volt, elég — szakította félbe a püspök és csendesen visszasüppedt a székebe. Eskü nélkül is már elhitte az embernek, hogy ártatlanul vádozta a névtelen.

De az ügyész még mindig nem hitte el. — Most szembesítlek a koszorúval, nézd meg azt a szalmakoszorút, Dániel, — szólt rá nagy szigorúsággal az emberre,

Ezüst tórafelszerelés,
serleg, menóra,
ékszerek,
legolcsóbban

Heiden Leó
ezüstárugyárában
VII. Király-utca 21.
Szombaton zárva.

— majd azután lesz hozzád pár kérdés.

Sor Dániel megnézte a koszorút s nyomban utána szinte újjongva harsant fel szava az ég felé. Mintha zsoldár lett volna, úgy mondta: *melech pilés szajd háamáimikim, lásztir éco b'mámáimikim, jecheszajf vijgáleh ámükim*...

— Mi volt ez, Dániel? — kérdezte meglepetten a püspök.

— Az én igazam, amelyről írva van, hogy napfényre hozza az I'ten. Hogy világosságot vet az ármányra és felfedi a legrejtélyesebb dolgokat is. Nézzék, uraim, nézzék: ez a szalma, amiből forrák ezt a koszorút, tele van ganajjal, trágyával, tehát kétség nélkül istállóból kerülhetett. De hol van itt Velencében ló, hol van itt a városban istálló? Sehol uraim, sehol! Ezt a koszorút vidékről hozták be és behozhatta valaki, akinek itt a közelben birtoka van.

Mindenki az elfehérelt Marco de Stardi nézett. Neki volt a szárazföldön birtoka s az ő bosszúálló fia fonathatta a koszorút és tehetta a névtelen feljelentést.

— Én pedig, — fejezte be sor Dániel — bebizonyíthatom száz tanúval is, hogy nem hagyam el Velencét de egy órára sem.

— Elég volt, — szólt itt közbe a doge. — Fölösleges a további tárgyalás. Aki édesatyja nevére váltott vagy kötelezvényt hamisít, az alaptalan feljelentést is tehetett. Az itéletet most nyomban én mondom ki. Te, Dániel, fia Judának, te békeségben hazamehetsz, mert ártatlan vagy, helyetted pedig Leonardo de Stardi kell felelősségre vonni gonosz tettért...

...Rajs hasonló ünnepén senki a velencei templomban nem mondta nagyobb meghatottsággal a *ביום דין*-t, mint Dániel. Leborult az asztalra, hálát adott I'tennek a gondolatért, hogy előre is foglalkozott a piütökkel és könnyeivel áztatta a máchzort: mispoténü jajci choajroh... nem engedi igazunkat az I'ten!

Csermely Gyula

Butorok: kombinált szekrények, rekamierek, hangulat-lámpák, hálók, ebédlők, uriszobák, konyha- és előszoba-butorok, kárpitosárak nagy választékban **Olcsó árak.**
RENNER TESTVÉREK butornagykereskedők VI., Nagymező-u. 31
Szombaton zárva. **Fizetési kedvezmény.**

HIREK

NAPTÁR

Szerda: *Erev Rajs-hasono Eriv-tavsilin*

ראש השנה (csütörtök-péntek)

Ünnep beköszöntése (Bpest): 5.45
Péntekesti gyertyagyújt. " 5.30

Sabosz-Süvo, Haazinü, Tisri 3
שנה kimenetele (Bpest) 6.25

— Vasárnap: *Czajm Gedaljo* —

Péntek: (szept. 29) *Erev Jajm-hipür*
יום הכושרים (sabosz)

Gyertyagyújtás 5.10, י"ט kimenetele 6.10

A Rajs-hasonó és Jajm-hipür
alkalmából összes előfizetőinknek,
híveinknek és barátainknak
כתובה וחתימה טובה kívánunk

Lapunk köv. száma א"ח mint
Szükajsz-ünnepi kettős szám,
október 3-án jelenik meg.

— A „HANNA” GYERMEKVEDELMI EGYESÜLET jóléti intézménye a fővárosban közismert. Nyáron 150 szegény orth gyermek nyaraltatását tette lehetővé. Az iskolaév folyamán mintegy 250 szegény iskolás gyermeket lát el meleg étellel és fűtött helyiségekben (Kertész-utca 32) napközi otthont tart fenn. Minden hittestvér nagy *micvót* gyakorol, ha az egyesületet pénzbeli, vagy természetbeni adományaival minél hathatósabban támogatja!

— SZOMBATI MUNKASZÜNET PALESTINÁBAN. Jeruzsálemből jelentik: Egy küldöttség a napokban megkereste Palesztina főkörmányozóját azzal a kéréssel, hogy adjon ki rendeletet a szombati munkaszünet tárgyában. A rendelet hatálya terjedjen ki mindazokra a palesztinai részekre, ahol zsidók tömegesen élnek. A főkörmányzó a legmelegebb szimpátiával fogadta a küldöttséget és megígérte, hogy a kérést teljesíteni fogja.

— SZENTFÖLDI ESZROGOKAT, mint minden évben, az idén is szállít R. Jechiel Klein Jeruzsálemből s a „Mult és Jövő”-nél (Bpest, Vadász u. 11.) megrendelhetők. Telefon: 1-99-15.

— KOREIN DEZSÓ PÁPÁN. Lapunk illusztris munkatársa mult héten Pápán időzött. Szombat este a T. B. felkérésére a zsidó ifjuság feladatairól frenetikus hatású előadást tartott. Az érdekes epizódokkal fűszerezett, mindvégig lebilincselő előadást a nagyszámú hallgatóság nagy élvezettel hallgatta és a szónokot lelkes ovációban részesítette.

— JESIVA PÓSTYÉNBEN. Teichthal póstyéni dájon Rajs-chajdes Chesvonkor jesivát nyit oly böcherek részére, kik magukat a חוראה -ra (paszkenolásra) kikepezni szándékoznak. Minden közelebbiről felvilágosítással a rabbi fia: Teichthal Zoltán, Piestany, szolgál.

— A CÁROK TÓRATEKERCESE. Newyorki jelentések szerint egy templomegyesület 30000 dollárért vásárolt egy Tóratekerceset. Ez a széfer-tajro valamikor az orosz cárok tulajdonában volt. Az a legenda fűződik hozzá, hogy amikor az elnyomott zsidók a cárhoz mentek könyörögni oltalomért, akkor ezt a tekerceset adták nekik ékszerekkel díszített menterivel együtt. Azóta ez a tekerces kísérti a cárokat összes utaikon. A bolsevista forradalom után az uralkodó ház egyik tagja elvitte a tekerceset és így került azután Newyorkba.

— BARMICZVÓ. A budapesti orthodox hitközség egyik népszerű tagja, Roth Henrik nagykereskedő, szombaton ünnepelte fia: Simüel Jiczchok barmiczvó ünnepélyét. A szülői házban megjelent a hitközség színe-jáva, amely előtt az ifjú barmiczvó egyórás „charitüsz magidüsz” beszédet tartott, kitünő sikerrel. Szívélyesen köszöntötték a vendégek az örömszülökön kívül a mindkét részről való nagyszülőket. A „solajs” szeüdajszon” beszéltek: Sussmann, Steif, Welcz rabbi, Klein Márkus saszh-chevrai elnök, dr. Deutsch Adolf igazgató.

— HACHNÓSZASZ KALO. Stern Hermann beledi kántor-metsző őszinte köszönetet mond mindazoknak, akik „hachnószasz kalo” adományokkal tanúságot tettek jószívűségükről. Ebből az alkalomból újból kéri, hogy azok a kartársak, akik még nem küldtek hozzájárulást, kegyeskedjenek a kért csekély összeget címére, mielőbb beküldeni.

— PEREK-ELŐADÁSOK POZSONYBAN. (Levél) Mint évek hosszú során, úgy az idén is a nyári szombatokon perek-előadásokat tartott Undorfer Salamon rabbi, a népszerű előadó, akinek előadásait állandóan zsufolóság megtelt imaház hallgatta. A mult szombaton tartott *müszor*-drósója, mellyel az idej előadások le is zárultak, különös mély hatással volt hallgatóságára.

— TELAVIVBÓL. Telaviv zsidóságának nagy öröme van. Telaviv és Jaffa határán (a két város ugyanis már teljesen egybe van építve) a még Jaffához tartozó *Abon Kébir* negyedben, mely néhány év előtt Jaffa legveszedelmesebb része volt és ahol zsidó még nappal sem mehetett végig életveszedelem nélkül, van a jaffai polgármester háza és arancsültetvénye. A jaffai polgármester kötüdomás szerint nagy zsidógyűlölő, aki csak nemrég tiltotta meg az araboknak, hogy földjeiket zsidóknak adják el. És néhány nap előtt ő is eladta házát és földjét: egy zsidónak.

× SZÓBESZÉD TÁRGYÁT KÉPEZI a hölgyek körében és látványosságot nyújt Binét és Barna cég (Deák Ferenc-utca 18) által Párisból hozott divatujdonosságok, melyek minden vételkényszer nélkül megtekinthetők.

× JOBBAK LESZNEK A VISZONYOK! Van remény a javulásra! Ez hallatszák most mindenfelé. Kitarítás a fő. Különösen a sorsjátékú. Tehát vegyen, vagy rendeljen egy sorsjegyet még ma. A huzások már október 14-én kezdődnek.

Orth. internátus Vácott.

Hersch-féle alapítvány. Fiúk, lányok. részére. Polgári iskolával és Talmud-tórával kapcsolatos. Elsőrangú ellátás havi P. 60-ért. Felvétel szeptember havában. Prospektust küld: **Izr. Polgári Iskola, Vác, Eötvös-tér 1.**

ÓVÁS!

A lapokban közzétett „Orthodox Internátus, Vác” hirdetéssel kapcsolatban kötelességünknek tartjuk figyelmeztetni hittestvéreinket, hogy a nevezett intézmény és étkedője nem áll a mi felügyeletünk alatt.

Vác, 5693. Elül 27.

Silberstein Dávid
orth. főrabbi,

A váci orth. izr. hitközség
előljárósága.

— A KOHN-ULLMAN PÁRT FŐLÉNYES GYŐZELME VÁRADON. Mult hét vasárnap tartották meg a képviselőtestületi választásokat a nagyváradi orth. hitközségben. A választás lefolyása — mint előre látható volt — mindvégig izgalmas lefolyású volt. Botrányos incidensek sem voltak elkerülhetők. A kocsik és autók egész nap szállították a szavazókat. A választás ismét a Kohn-Ullman párt győzelmével végződött: 397 szavazattal szemben az ellenpárt mindössze 259 szavazatot kapott. Az előljáróságot 30 napon belül kell megválasztani.

A BPESTI ORTH. NÉPASZTAL (Wesselényi u. 13) naponta 200—300 szegényt lát el meleg étellel. Az ünnepek különösen nagy feladat elé állítják az egyesületet, mely csak úgy teljesítheti emberbaráti misszióját, ha a közönség erőteljesen támogatja! (Csekksz.: 16-137)

— DUSCHINSKY FŐRABBI JERUZSÁLEMI JESIVÁJA. A jeruzsálemi jesiván tanuló Rosenberg Jechezkel (Sátorlajújhely) értesíti azokat a tanulmányosakat, kik a jeruzsálemi jesiván óhajták tanulmányaikat folytatni, hogy Rajs-chajdes Chesvonkor már a Szentvárosban kell leaniók. Az ellátás igen olcsó.

— BÉSZ JÁKAJV KONFERENCIA volt Kassán Elül 20-án, élénk érdeklődés mellett. Roos Johanna és Lövy Mirjam tanítónők igen tanulságos programot állítottak össze; a gyűlés fényét Senirer Sára asszony (Krakkó), a Bész JákaJV leánynevelés „anyja” jelelte emelte.

— A FEHÉRGYARMATI JESIVÁBAN, melyet Gúnczler Vilmos főrabbi (eddiggi salgótarjáni rabbi-jesivavezető) Rajs-chajdes Chesvonkor megnyit, a köv. lesz a téli tananyag: *Süür pósüt*: Sabosz. *Süür ijin*: P'szóchim (szüigajsz). *Ajrach Chájim*: Hilchajsz Peszach. *Jajre Déó*: Hilchajsz Melicho. *Süür tofel*: P'szóchim. A megnyitót ünnepély Chesvon 2-án lesz.

— HALÁLOZÁSOK. Elül 22-én hunyt el S. A. Ujhelyen Schwarcz Béla bőrkereskedő 42 éves korában. Hitvese és négy árvája siratja. Az óriási részvétről tanúsok temetésén *Dick* rabbi bucsuztatta s kiemelte mély vallásosságát és jótékonyágát. Emléke az egész hitközségben áldott lesz. — *Békéscsabán* elhunyt hosszú szenvedés után Markovits Zsigmond, az orth. hitk. 11. éven át volt néhai elnöke. Hétfőn temették nagy részvétellel. Tigermann főrabbi és Grünwald Kálmán Chevra-elnökök s hitk. alelnökök méltatták a megdicsőült erényeit, jószívűségét, puritán jellemét. — **חנציה**

— VENDEGSZÖNOKLAT. *Ujfehértó*ról jelentik: „*Ki-szóvaj* szombatján községünkben időzött *Krausz Sámuel* sárrétudvari főrabbi, aki ezelőtt itt lakott. A hitközség felkérésére Krausz főrabbi a zsúfolt zsinagógában kitünően sikerült *halachikus* és *agadikus* dróvót mondott.”

— HOROVITZ RABBI GYÖNGYÖSÖN. *Ki-szóvaj* szombatján *Horovitz* Jonathan jeruzsálemi rabbi Gyöngyösön időzött, neje fivére: *Jungreis* főrabbi látogatására. A főrabbi s a hitközségi előljáróság felkérésére a templomban pompás, nagyszabású hitszónoklatot tartott, amelyen a hallgatóságot a szentföldi szegények támogatására, továbbá az ereczjiszroéli eszrogok vásárlására buzdította. A beszéd rendkívüli nagy hatást keltett. — Az ünnepeket a főrabbi leányánál Mezőcsáton tölti.

— SIRKÓAVATÁS. *Sz'lichajsz* első napján avatták fel a budapesti orth. Nőegylet megdicsőült nagynevű elnökjének *dr. Schächter Jakabné* sírkövét. Ott volt a hitk. előljárósága öbuda Freudiger Ábrahám elnökkel az élén, a Chevra előljárósága, az Orth. Nőegylet tagjai nagy számban stb. Az emlékezésedet Sussmann Viktor rabbi tartotta, nagy meghatótságot keltve.

Rendeljen osztálysorsjegyet

Schlesinger Samu
m. kir. osztálysorsjegy-főelárusítónál
Budapest, VI., Király-utca 70.
Az I. osztály huzása már október 14-én kezdődik.

Hivatalos sorsjegyárak:

Egész 24.—P	Fél 12.—P	Negyed 6.—P	Nyolcad 3.—P

Szombat és ünnepnap zárva.

— HALÁLESET. A napokban elhunyt *Lövy* Izszak szódavizgyáros, a budapesti orth. hitközség kiváló tagja, 82 éves korában. A megdicsőült egyszersmind a saschevra legkiválóbb tagjai közé tartozott. Nagy részvét mellett temették. Erényeit, nemes tulajdonságait: Steif Jonathan rabbi, dr. Ábrahámsohn chevra titkár és Klein Márkus saschevra-elnök méltatták. — **חנציה**

× A SZERENCSE ÚTJAI KISZÁMITHATATLANOK! Ha rendel a hírneves *Weisz Béla* bankházában Wesselényi u. 18. egy osztálysorsjegyet, biztosítja magának azt a reményt, hogy a sok nagy nyeresémny közül egyet, esetleg 100, 200, 300 ezer pengőt is nyer készpénzben. Huzás már okt. 14-én.

BECKERT HUGÓ
parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Lift.

— TÖBB BEKÜLDÖTT HIR helyszüke miatt jövő számra maradt.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig 4 P. azonfelül soronként 1 P.)

Schreiber Ella, *Schreiber Akiba* pozsonyi főrabbi leánya és *Blau Imre* Baden h/W., jegyesek.

Adler Anny és *Stern Jónás* Budapest jegyesek.

Lövy József Derecske, f. hó 8-án tartotta esküvőjét *Friedmann Leóval*, Makón.

Leicht Mór, a budapesti orth. hitközség tisztviselője, eljegyezte *Lichtmann Jolánt*.

Bachrach Bertuskát Tabról, eljegyezte *Kreismann Armin*, Zomba.

Prager Lúis Paks, *Szoffer Ernő* Miskolc jegyesek. (M. k. é. h.)

Holländer Edit Békéscsaba, *Teitelbaum Bertalan* Miskolc, jegyesek.

Eichei Miksa és *Nágler Blanka* f. hó 10-én Budapesten házasságot kötöttek.

Arnstein Eszter Bratislava és *Müller Lipót* Nové-Zámky (Parksd), jegyesek.

Glück Bózi Bratislava és *Holländer Henrik* Szombathely, jegyesek.

Roth Regus Topolcany és *Telisch Albert* Vác, jegyesek. M. k. é. h.

Birnbaum Elzát Putnokról eljegyezte *Stern Emil* szőlőbirtokos, Vepelétről.

Müller Juditot, a nádasi főrabbi leányát, eljegyezte *Weisz Fülöp* (Chust), szentgyörgyi főrabbi.

Karfunkel Sárikat Napkorról, eljegyezte *Roos Mór*, Budapest. (A nagykállói jesiva szívélyesen gratulál.)

Silberberg Bertuska, özv. *Silberberg Ábrahám*né tojás- és baromlinagykereskedő leánya, Rajka és *Rosenberg Lajos* Érmihályfalva—Budapest, jegyesek.

Schönberger Arnold, egyesületünk elnököreinek *Reinitz Friduskával* való eljegyzéséhez a legszívélyesebben gratulálunk. Tiferesz *Bachurim*, Szikszó.

Springer Miksának, együletünk volt agilis elnökének *Goldberger Bertuskával* tartott esküvője alkalmából szívélyesen gratulálunk. Tif. Bach., Nyiregyháza.

A galantai „Chabüras Talmidim” *Weisz Fülöp* (Chust) szentgyörgyi főrabbi, *Kollmann Manó* Budapest, *Müller Lipót* Nové-Zámky és *Wollner Herman* Galanta eljegyzéséhez szívélyes mazel-tovot kíván.

Gestetner Imre (Amrom) Ujpest, Király-u. 47. Telefon: 94-5-60. Budapesti ékszerüzlet. Mindenféle órák, arany-, ezüst-, briliáns-árak alkalmi áron való megbízható beszerzési forrása. Kívánatra választékat küld.

מודיעין: הנה החלתי מחיר הספרים שלי באר שלמה מדיק 1.50 ומחירה 1.50 ושניהם בחיר 2.50 וסי מנדנות אליעזר עתה 4. ושניה דמשק אליעזר חיר לנאון אבי זעיל P 2

Zucker Salamon főrabbi, Nagyhalász.

LELKIISMERETE,
RUHÁJA,
TISZTA LESZ, HA
Menóra כשר
SZAPPANT VESZ

Tisztelt veendőink
וכתיבה וחתימה טובה
kiván

Rauchverger
Salgótarjáni Szappangyára

Két Sabosz-Hagódajl között

Történet a XVI. századból

7.

Közben azonban az történt, hogy a priort egyházi ügyben fölrendelték a püspök székhelyére, amely út oda és vissza legalább egy évig is eltarthatott. Mivelhogy öregember léte nem mert egyedül neki menni az útnak, magával vitte Franciscus szerzetest. Ez rendkívül örült ugyan a megtiszteltetésnek, de nem tudott fölmelegedni teljesen küldetése iránt, hanem inkább azt kérdezte, nem lehetne-e a zsidó fiú ügyét végleg elintézni, sőt megkeresztelni. A prior mosolygott és azt mondotta, hogy nem olyan sürgős a dolog, de azért magához hívatta Clemenset és lelkére kötötte, hogy a fiút csak oktassa tovább és visszatérése után megtörténik majd ünnepélyesen a megkereszteltetése.

Este elmondotta Zánvele Reb Nőszonnak, hogy mi történt, hogy a prior elutazott hosszabb időre és közölte vele, hogy mit határoztak az ő ügyében. Reb Nőszon azt mondotta:

— Ime ismét bizonyíték arra, hogy az I'ten gondot visel read és meg fog téged szabadítani.

— És akkor ugye, drága mesterem is eléri a szabadságot.

— Ugy van, fiam, az egyiknek a szabadsága az élet felé mutat a másiké a halálhoz vezet.

— Ugyan ne is említse a halált...

— Nem halok meg, hanem élni fogok és hirdetni az Ur alkotásait („Laj ómüss ki echje, voaszapér maaszé ko”) felelt erre Reb Nőszon.

Az öreg állapota mindig rosszabb és rosszabb lett. Zánvele dobogó szívvel leste minden mozdulatát és egyenesen megdöbbsent, amikor föltette magában azt a lehetőséget, hogy nélkülözni kell a tanításait.

Egy este bement Zánvele az öreg cellájába, de percekig tartott, amíg szóhoz jutott és akkor is egyszerre fuldokolva kitört belőle a szó: „Hála az Égnek megtaláltam.” Az öreg nem is felelt, úgy feküdt ott, mintha minden élet kiszállt volna belőle, majd lassan magához tért és halkán, vontatottan kérdezte:

— Mi az, ami téged oly izgalomba hozott?

— Megtaláltam az utat a börtönből.

Az öreg ránézett, majd fölfelé tekintett, lassan föl-emelkedett fekhelyéről és azt mondotta:

— Hála az Égnek, remélhetőleg nem csalódsz.

Majd odanyújtotta feléje a fülét és fölkeré, hogy mondja neki, mi is történt.

— A tegnapi esőnél észre vettem, hogy az üvegtáblára a víz régen lemorzsolódott mézdarabokat és faldarabokat eresztett le. Ez arra indított, hogy megvizsgáljam az ablak környékét, mivelhogy úgy látszik: az eső a rács környékét már kimosta. Tényleg úgy is van, amennyiben az ember az egyik ablaktáblát kiveszi, két vasdarabbal az egész rácsot kitudja emelni és ez azt jelenti, hogy bármikor akarja, kimenekülhet.

Az öreg arca egészen felvidult és elragadtatással mondotta: „Holnap este kiszabadulsz.”

— De nem egyedül, magammal viszem, drága Mesterem.

— Nézd fiacskám, én nem bírok tovább menni, érzem, hogy elértem életem végéig. Én csak eltitkoltam előtted, milyen gyengének érzem magamat és úgy érzem, hogy talán már csak órák kérdése...

E szavaknál fáradtan lepihent kemény fekhelyére. Zánvele fájdalommal könnyekben tört ki, de a mester leintette:

— Maradj nyugodtan, holnap este kiszabadulsz, de addigra még igen sokat akarok neked elmondani, hogy visszagondolj réám mindenkor. Azért nem mondtam el neked életemnek titkát, mert ezt életem utolsó pillanatára hagytam. Most pedig figyelj a szavamra: egy haldokló barátod mondja el élete sorsát: Hogy nem születtem kereszténynek, bár szerzetesi köpenyt viselek, ezt már megtudhattad több hónapi együttlétnünk után. Hat év óta vagyok ebben a kolostorban bezárva, itt tartanak engem, mint azt a szerzetest, aki nem elég jámbor arra, hogy a nép közé engedjék, de aki héber tudásával segítségére lehet a kolostornak. Van egy áruló zsidó, aki mindenféle héber könyveket hord össze, amelyekből bizonyítani akarja azt, hogy mi zsidók káromoljuk a másvallásukat és pusztulásukért imádkozunk s így megérdemeljük, hogy őket gyűlöljünk és elnyomjanak bennünket. Idehozzák a könyveket és az írásokat, amelyeket nekem le kell fordítani. Lefordítom őket igazság szerint, természetesen nem derül az ki belőlük, amit ez az áruló szeretne bizonyítani. Mihelyt összegyűl egy bizonyos mennyiségű írásom, a prior magához veszi és továbbjuttatja. Most is azért utazott el, hogy feletteseinek bemutassa; mit végeztem hónapok óta. Ez a rámkényszerített szerep azonban megmentette lelkem egyensúlyát. Foglalkozhatom I'ten tanáival és ez az én gyönyörűségem, rettenetes lelki szenvedéseim közepette. Meg vagyok keresztelve, de ez kínzópadon történt, amikor félig eszméletlen voltam. Hogy ezt megértsem, tegyünk egy nagy utazást gondolatban, menjünk el a csúf ködös vidékről az én hazámba, a gyönyörű napsütötte verőfényes Hispániába, mert az én pompázóan szép szülővárosom Toledo...

Amikor az öreg ide elért elbeszélésében, mélységes sóhaj tört ki szívéből. Visszafojtotta könnyeit, amelyek fojtogatták és csak pár perc múlva tudta folytatni:

— Az én nagyapám Spanyolország egyik legelőkelőbb zsidó családjából származott, oly családból, ahol hagyomány volt földi és szellemi gazdagság. Azután bekövetkezett 1492-ben a rettenetes katasztrófa. A spanyol zsidóknak választani kellett: vagy otthagyják hitüket, vagy el kell hagyniok hazájukat. Az én nagyapám gyenge volt az utóbbihoz és azért színelg felvette a keresztény vallást. Emlékszed: amikor a zsidóság történetét tanultuk, elmondtam neked a spanyolországi látszat-keresztények, a marannosok szomorú sorsát. Nagyapám természetesen titokban tovább zsidó maradt és az ő felnövő fia, az én apám, megtartotta a kétlakiságnak ezt a módját. A spanyol zsidóság a föld felől a föld alá menekült, ott tartották az ünnepeket és őrizték a szertartásokat.

— Nagy szeretettel emlékezem meg anyámról, — folytatta R. Nőszon — Ráchel volt a neve, nemes, finom-

lelkű királynői megjelenésű asszony volt. Én nekem volt még egy fivérem, akit S'ljamo-nak hívtak. Szüleink gondosan nevelték bennünket, de korán elhaltak és mi magunkra maradtunk. Haláluk után egynehány évvel meg-nősült a fivérem, természetesen egy marannos leányát vette el és ebből az alkalomból bemutatta nekem a földalatti pincében, ahol a házassági egybekelést ünnepeltük, egyik barátját, aki megjelent a leányával is, akit ugyancsak Ráchelnek hívtak. Fivérem azután ráirányította figyelmemet erre a nőre, akinél ragyogóbbat és minden tekintetben tökéletesebbet nem is tudtam elképzelni. Ráchel volt ő is. Te láttál egy könyvet, amelyben az ő neve előfordult. Igen, ez a Ráchel ő volt. Arról volt szó, hogy

nőül veszem. De ő azt hangoztatta, hogy menjünk el Spanyolországból, mert jobb külföldön szegényen és szükségben élni, de mint nyílt zsidó, mint gazdagságban kényszerülve lenni az imával, a vallásos gyakorlattal a föld alá menekülni. Beszéltem fivéremmel, azt mondta, hogy ő is követ a menekülésben. Mindent el is készítettünk az útra. Pénzzé tettük vagyonunkat és elhatároztuk, hogy először Észak-Olaszországba menekülünk és onnan valahol új hazát keresünk. A meghatározott időben el is indultunk és már egynehány mértföldnyire eltávolodtunk szülővárosunkból, amikor eszünkbe jutott, hogy ott hagytunk még egy kis zacskóban gyöngyöt és ékszeret több mint százezer pezeta értékben. (Folyt. köv.)

Pilsudsky marsall külön meghívót küld egy zsidó családnak

Érdekes esetről értesít bennünket Lublini tudósítónk. Az eset központjában Pilsudsky lengyel marsall. Lengyelország tulajdonképeni uralkodója áll, aki egy zsidó családot személyesen meghívott egy lengyel hazafias ünnepélyre. 70 éve múlt annak, hogy a lengyel felkelők Nitel-Narbut tábornokkal élükön megütözték az orosz cár hadseregével az Eisziszok melletti erdőszélességben. A harc a felkelők leveretésével végződött, a vezér Psechitko nevű bajtársával menekült, nemsokára rá azután egy új harcban el is esett. A lengyelek nemzeti hősként ünnepelték az elesettet. Amikor Lengyelország független lett, egy magasrangú bíró, ki fia volt a generális kíséretjének, közzétett egy emlékiratot, amelyben apja elmondja, miképen menekült a szerencsétlen kimenetelű harc után Narbut tábornokkal. Menekülésük közben éjjel beko-

janatban beronthattak volna a korcsmáros hálószobájába.

Az eset után nemsokára denunciació útján tudomására jutott a hatóságnak a dolog s haditörvényszék elé állították Kaczewskyt és nejét, iszonyúan megkínálták és azután halálra ítélték. Az utolsó pillanatban mentőgondolata támadt a korcsmáros nejeinek. Tanúul hivatkozott több, a korcsmáros mulatozó tisztre, akik vallani fogják, hogy lehetetlen volt elbújtatni valakit, illetőleg két napon át lakásán tartani, anélkül, hogy észre ne vették volna az ott tartózkodó kozák tisztek. A tanúk kedvezően vallottak, amire Kaczewsky s neje kiszabadultak.

70 év múlt el azóta. A hős generális emlékét nagy fényvel megünnepelték. De nem felejtkeztek meg arról, hogy a hős korcsmáros unokái még élnek s így azután Pilsudsky marsall saját nevében is meghívót küldött a Kaczewsky családnak.

Az 1863-iki lengyel felkelés támogatói közé tartozott egyebiránt Meisels varsói híres főrabbi is, akinek igen nagy kellemtelenségei voltak e miatt. Amikor Lengyelország megszabadult és önálló állam lett, a zsidók nem tapasztalták hazafias viselkedésük s áldozatkészségük méltánylását a lengyelek részéről. 15 év után a helyzet politikailag javult — a lengyel kormány igen erőlyesen síkra szállt a Németországban lakó s onnan menekülni kényszerített lengyel állampolgárságú zsidók érdekében — de az eddig folytatott gazdasági szisztema teljesen tönkretette a lengyel zsidóság zömét.

Egy kabalisztikus utalás Hitlerre

A „Tiküné Hazajhár” című kabalisztikus műben („Baj” hetiszakaszhoz) olvassuk a következőket:

— A māj, az epe és a lép — jelképei a lélek gölűszának. (Kovéd, móró t'chajl, inün gölűszó 'nismószó). A māj jelenti a gyilkolást, az epe az élet elkeserítését (móró — vajmorarar esz chajéhem) a lép pedig az el-lenség gúnyos nevetését. Ha ez a három egyesül, akkor ki van mérítve a gölűsz mélysége és a megváltónak el kell jönnie.

A Lengyelországban működő modzici rabbi a Zajhár e szavaiban célzást talál Hitlerország zsidóságának szenvedésére. Nemcsak azért, mert ebben a szenvedésben benne van a kegyetlen gyilkosság, a zsidó apró egzisztenciák elkeserítése, az elnyomottaknak lealázása a terrorkülönítmények által, hanem más okból. Ha Hitler nevét héberül היטלער leírjuk, akkor szám-beli értéke, b'gimatrijo kitesz 324. Már pedig a „Tiküné Zajhár” fennidézett helyén a gölűsz jelképe gyanánt szereplő māj (כנר = 26), epe (טרה = 245), lép (סחול = 53) héber megfelelőjének aritmetikai értéke összesen ugyancsak 324. Most már csak az van hátra, hogy betelven a māj, epe, lép által jelzett szenvedések összege, bekövetkezzék a megváltás is. Egyelőre megvalósul a sz'lichó-költő panasza, amelyet már Rasi idéz: „molé rüdafti” az üldözés már teljességében megvalósult, „v'choszro s'nasz g'üláj” de hiányos a bekövetkezendő megváltás idejének megismerése.

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob uca 22. --- Telefon: 42-3-65.

Ünnepek előtt nagy barcheszvásár! Csokoládé legfinomabb kivitelben!

Keksz, levestésztaék és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő”-kenyér. Elsőrandú dessert és különlegességek.

Pollák Sarolta

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hám lasztások. (Díjtalan tanácsadás) „MIRACLE” hajeltávolítószertéküldése utasítással: Budapest, VI., Andrássy ut 32 (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15-7-98. Kérjen prospektust!

Pályázatok

Pályázatok és apróhirdetések díjazása
Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Allástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre küldendő be; lehet 10 filléres levélbélyegben is. Jelíges levelek továbbításához 20 fillér bélyeg mellékelendő.

A mádi orth. hitközség ezennel gemőre-tajszefesz melamed-állásra pályázatot hirdet. Illető tartozik a mikvó kezelését is elvállalni. Csak legalább egy-két évi gyakorlatot igazoló vétetnek figyelembe. **Ajász-sajchet** előnyben. Kellően felszerelt pályázatok alulírott hitk. elnökhöz intézendők. Próbaelődásra bármikor meg lehet jelenni önköltségen.

Salczer Jenő hitközségi elnök
Sichermann S., talmudtóra elnök

Apró hirdetések

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi út 57/b. Telefon. Cégnyelvi levelezés.

FIATAL orth. főző, ki csemegüzletben kisegíteni tud, „Megbízható” jelígre írjon a kiadóba.

VILÁGTALAN, támasz nélkül álló, 48 éves beteg zsidó nő kéri hittestvérei támogatását. Címe: Lipscher Margit, Budapest, Máglya u. 82/b.

SARKADI JJESIVÁBAN tanulni óhajtok a korlátozott számú felvétel miatt előzőleg írjanak Grosz M. főrábíhoz, Sarkad.

MAGYARUL-NÉMETÜL kitűnően szónakló dr.-rabbi megfelelő állást keres. Kiálláshoz hozzájuttatja, megfelelően honoráltatik. Választ „Honoráalom” jelígre Blocknerhez Andrassy út 4.

MEGVÉTELRE keresek kisebb komplett nyomdaberendezést és egy bélyegzőkészítő apparátust. Holländer Izidor, Békéscsaba.

FRISCH A. dr.: Szemelvények a biblia utáni zsidó irodalomból. Szállitva hérmentesen P. 250 Kohn E. könyvkereskedő Budapest, V., Vilmos-császár-utca 26. szám.

HÁZITEENDŐKben jártas leány vidékre felvétetik. Cseléd van. Ajánlatokat fizetés megjelöléssel „Orth.” jelígen a kiadó továbbít.

LEÁNYÁNAK szép hozományt, önmagának gondtalan új évet szerzhet, ha sorsjegyet rendel nálam, mert egyetlen sorsjeggyel 50000 P-t nyerhet. Lebovits Sámuel m. kir. osztálysorsjáték-elárúsító, Sárospatak.

INTELLIGENS nevelőt keresek 2 fiam mellé. Illetőnek *chümis-rasit*, 5-6 elemi kell tanítani. Feltétlen *horé somajm* legyen. Ajánlatok írásban bizonyítvány-másolatokkal küldendők. Grossman Samu, Nagygéc, (Szatmár m.).

ELSŐ ORVOSTANÁRSEGÉD, 32 éves, fényes megélhetéssel, nősnélne hozzáillő előkelő családból, hozománnyal. Címem: Márkus Lajos házasságközvetítő, Bonyhád. (Válaszboríték).

RÖFÖS-konfekció szakmában szakképzett szobabartó kereskedősegéd állást keres. Bendy József, Zalalövő.

ISKOLÁSGYERMEKET teljes ellátásra vállal orth. család. Ehrenfeld Lajos, Budapest, Klauzál u. 21.

58 ÉVES talmid kóchésem szép parnoszóval, gyermekeit kiházásította, nőül venne egy 40 éven felüli szigorú vallásos nőt. „Hajadon eönyben.”

KERESEK vallásos házitantót 3 fiúgyermekhez I. és II. polgárista magántanulók vizsgáztatásához, gemore tajszefesz-oktatásal. Írásbeli ajánlatokat eddigi működéssel, Fischmann Izsák, Jászkarajenő, címre.

ORTH. METSZŐI jól jövedelmező ÁL-LÁSOMAT öregségem miatt átadnám, ki intelligens, csinos leányomat feleségül veszi. Ajánlatot „Biztos parnosze” jelígre a kiadóba kérek.

NŐSÜLNE textilszakmában, jómegjelenésű, intelligens, vallásos 25 éves fiatal ember, 8-10 ezer pengővel üzletátvétélhez. Esetleg benősülne. Ajánlatokat „Diszkrécio biztosítva” jelígre.

VEVŐKEL bánni tudó gyakorlott vas-és fűszerkereskedősegédet azonnalra felvesz Glattstein Aladárné, Mezőcsát.

A miskolci jesiva kuratóriumától!

Jesivánkban a téli szemeszter Chesvon 2.-án veszi kezdetét. Jelentkezni lehet Tisri 18.-ig főtisztelendő Austerlitz Sámuel főrabbi urnál. Bizonyítványok mellékelendők. Későbbi jelentkezőket nem veszünk figyelembe.

JÓL JÖVEDELMEZŐ orth. metszői állásomat átadnám P 1200 lelépésért. „Azonnal elfoglalható” jelígre a kiadóba.

TÜCHTIGES, deutschsprechendes orth. Mädchen zu einem Kinde und für Küche gesucht. Anträge sub „Szombat-hely” an die Redaktion.

ÖTGYERMEKES CSALÁDAPA, családjával együtt a legnagyobb nélkülözések közt él. Kéri a jószívű hittestvéreket, hogy nyomorán pénzküldeményekkel vagy ruha- és fehérneművel segítsenek. Adományokat „Ben tajro” jelígen a kiadóhivatal továbbít.

MELAMED-állást keres 24 éves, nős. Tanít gemőre-tajszefeszt stb. Ajánlatokat „Hatorasz hajro” jelígre.

MINDENES leány orth. házból, ki megbízható és a főzést is vállalja, kis családdhoz kerestetik. Özv. Baumann Adolfné, Sajgótarján.

JÓCSALÁDBÓL való zsidó leány, szobabartó rőfös-konfekció-fűszer vagy pékiüzletbe kiszolgálónak ajánlkozik. Varrásban perfekt. Vidékre is. Szíves megkereséseket „Szorgalmas” jelígre. JUTALÉKOS ÜGYNÖK kóser sajt eladására felvétetik Viktória, Fecske u. 15 ELŐIMÁDKOZÓ, kitűnő és kellemes hanggal, P 60-ért sachrisz-muszafot vállal. Esetleg csak Jajm-Kipürre is. Címe válaszlappal a kiadóban.

FIATAL sajchet-üabajdek, kellemes előimádkozó, szerény igényekkel állást keres. „Gyakorlott” jelígre a kiadóba.

FEHÉRNEMŰ és ruhafoltozást otthon is vállal, napi P 1.50-ért. Moskovits Jakabné varrónő, VII., Kazinczy u. 54.

TELJESEN világtalan, munkaképtelen, négy gyermekes családapa, nagy nyomorában jószívű hittestvérei támogatását kéri. Gold József, Bp., Füzesi u. 19.

Fenákel Jónás

orth. kóser háromfiúkereskedő
Budapest, Dob-utca 28. sz
TELEFON: 31-6-73.

Zsir kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is. Garantált tiszta és prima áru.
Legolcsóbb bevásárlási forrás!

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

Springer-nyomda, VII., Bethlen utca 33.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTESZ UCCA 48.
Telefon: 42-5-90. Csekk számla: 50.791
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ Kulföldre 25 P

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

AZ ÜNNEPI CSOKOR

Írta: Óbudai FREUDIGER ÁBRAHÁM, a budapesti orth. hitközség elnöke

Az idő végtelen fonaláról megint le fogunk szedni kilenc gyöngyszemet, kilenc ünnepi napot, hogy erkölcsi életünk megnevelésének talizmánjaivá legyenek. És ha el is múlnak az ünnepi napok, nem múlnak el teljesen, nem vesznek el, ha hatásuk folytatódik életünkben, tényezőként hat életfelfogásunkban és szent energiává alakul át cselekvéseinkben. Kilenc napot át eleget teszünk a Tóra parancsának: *Veszomachto b'chagecho* — örvendj a te ünnepeden”. Az első naptól kezdve lengetjük az ünnepi csokrot, körüljárjuk vele templomainkat, kezünkön a szemet gyönyörködő eszreg, a sudár *pálmággal* egybekötött illatos *mirtus* és az egyszerű *fűzfagaly*.

Évezredek emléke, nemzedékek szeretetteljes elmélyedése és magyarázatkeresése tapad az ünnepi csokor minden egyes részéhez. Bölcsseink mindegyik növényben mélységes szimbólumokat találtak. Részben célzást láttak a Mindenhatóra, (*écz hódor, ze hakodajs borüch hü*) akinek dicsőségét zengi a pálma épp úgy, mint az egyszerű fű. A vallásos áhitat jelképet látott az emberre vonatkozólag: a pálma a Izraélre is (*écz hódor, ze eszrajg dajme l'lev*), a mirtus a szem, s a fűzfa az ajak, — mindegyik külön-külön funkcióval forduljon a végtelen bölcsességű Alkotóhoz. A mi őseinkre Avrohomra (*écz hódor ze Avrohom*), Jiczchokra, Jákaajvra, Jajszejfra is emlékezett a csokor négy része, de Izraélre is (*écz hódor, ze jisrúel*), a nép különféle képességű, hajlamú és cselekvésű egyéneire. Mindezt a szimboliztikát elmélyíti az egymást követő generációk Tóra- és miczvászerezete.

A Tóra előírja: „*ül'kachtem lochem bajajm horisajn* — s vegyétek az első napon az ünnepi csokrot...” Ez a kifejezés „*risajn*” (első) előfordul

a próféta szózatában, a magát kinyilatkoztató I'ten megjelölésénél (*ani risajn*); Izraél ősi ellenségénél Észvónál (*vajéccé horisajn*); a szentély is úgy nevezetik (*morajm mérisajn*); a megváltást hirdető messiásról is az mondatik (*risajn l'csijajn*). Ezt a szövegbeli tényálladékat *Rav Chagai* a midrasban a következőképpen értékesíti tanításra:

אמר רבי הני בוכות ולקחתם לכם ביום הראשון וכו' ואני נגלה לכם ראשון שנאמר ויצא הראשון אדמוני ואני בונה לכם ראשון זה בית המקדש שנאמר מיום מראשון ואני אביא לכם ראשון זה מלך המשיח שנאמר ראשון לציון.

„Ha megtartjátok az első napon hozandó csokrot, akkor majd megnyilatkozom nektek elsőnek, megmentelek benneteket az elsőnek nevezett Észvónól, felépítem szentélyeteket, s elhozom Ción számára az első: a Megváltót.” Oly tanítás ez, amely megragad bennünket ma is, hiszen mai időben is különösen érezzük azt, hogy a zsidógyűlölet ősi képviselőjének szelleme, módszere, tevékenysége még nem a múlté. Ünnepi örömminket még mindig zavarja az, hogy csak I'tenben örvendhetünk, az emberek cselekvésében nem. Rav Chagai az ő szózatával szívünkbe akarja írni, hogy a négy növényben kefejezett gondolatot érvényesítsük az egész vonalon, mivelhogy az erkölcsi élet összes tényezőire tartalmaznak tanításokat, szólnak a természetről, I'tenről, az egyénről, társadalomról, az emberiségről. Az ünnepi csokor elsősorban arra emlékeztet, hogy a természet szabályaiiban és a változhatatlannak látszó törvényeiben, virágfakadásban, növényérelődésben felismerjük a Mindenhatót. A zsolttárenekes szelleme ez; mert a zsolttárs világában a fák sutogása, himnusz I'tenhez

או ירננו כל עצי וער

a pusztító vízvözön fölött I'ten akarata trónol (*Hasém lamabul jósov*), a forogatos vihar az emésztő tűz, az Ő parancsait teljesítik (*ajszé mal'ochov rüchajsz*), a libanoni cédrustól a kis fűszálig minden lénynek lehelete I'tent dicsőíti. Tulajdonképpen ebből a szempontból tagozódik az emberiség két nagy csoportba. Fel tud-e emelkedni a természet erőin uralkodó, a természetet megalkotó I'ten fogalmához? — vagy a természet keretén belül marad az ő I'ten-fogalmával és akkor vagy a természet erőket I'tenit külön-külön, vagy az egész természetet azonosítja az ő I'tenével. Igen találoan mondja tehát Szaadja, a nagy gaon: והמר — והמר!

„Ez egyszerre az I'ten-hitnek és az I'tentelenségnek a forrása”. A többi ókori népek is ünnepték a tavaszt, az ősz, Izraél azonban a természet jelenségeit, megnyilatkozásait, átszellemítette és mindegyikben csak a Mindenható akarát látta. Hadriánus császár — a midras elbeszélése szerint — egyszer meg akarta érteni az oceán vizeinek zúgását, bűvárokat engedett le üvegszekrényekbe és azok hallgatództak a vizek mélységében, mikor felszínre kerültek, azt mondták, hogy ők bizony mást nem hallottak, csak azt a zsolttárvetset: „*mikajlajsz májim rabbim adirim misberé jom adir bamórajm Hasém* — hatalmas vizek hangjánál hatalmasabb az Örökkévaló.” De ezt a hangot sem Hadriánus, sem népe nem értette, ezt csak Izraél hallotta, és azóta tovább hirdeti. Éppen ezért jutott nekünk az *Első-től* a kinyilatkoztatás (*ani niglo lochem risajn*). Az ünnepi csokor tehát hirdeti azt, aki nekünk elsőnek megnyilatkozott.

A természet fölött álló I'tenben való hit jelenti egyszersmind a kinyilatkoztatott erkölcsöt és az ember szabad akarát. Sokszor megcsodálták

Legművészbib
parókat
már 40 év óta
PESSL

udvari hölgyfodrász és kozmetikai
intézet hajmunka műhelye készíti.
Budapest, IV., Váci-utca 19. szám.

